

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i el signa:

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar en mà al tutor abans la presentació oral**

Contingut

1. Introducció	2
1.1 Objectius del treball	2
1.2 Objecte d'estudi	3
1.3 Preguntes i hipòtesis del treball	3
2. Marc Teòric	5
2.1 Creació d'estats d'opinió	5
2.2 Tertúlia i debat	6
2.3 La tertúlia com a gènere periodístic	8
2.4 Història del panorama audiovisual espanyol i català	10
2.5 Composició del panorama audiovisual espanyol i català	13
3. Metodologia	18
4. ANÀLISI	19
4.1 Història de les tertúlies	19
4.2 Instruments de mesura de la influència dels mitjans	22
4.3 Influència dels mitjans de comunicació	28
4.4 Tertúlies a les graelles actuals	32
4.5 Anàlisi de tertúlies representatives de la programació actual	36
4.5.1 El Món a RAC1 i El Matí de Catalunya Ràdio	36
4.5.2 Hora 25 i La Linterna	41
4.5.3 .CAT i La Noche en 24H	45
4.5.4 La Sexta Noche i Un Tiempo Nuevo	49
5. Conclusions	54
6. Bibliografia	57
7. Annexos	62

1. Introducció

El diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans defineix el terme debat, a la seva tercera accepció com “en mitjans de comunicació, fórmula per a iniciar la polèmica sobre una qüestió que el conductor d'un programa exposa als convidats”. El debat és una format que no és nou. El primer espai televisiu de debat a l'estat espanyol va ser *La Clave*, moderat per José Luís Balbín. El programa, inspirat en *Les dossiers de l'écran*, de la televisió francesa *Antenne 2*, va estar 9 anys (1976-1985) a la graella del segon canal de TVE (UHF). Al 1984, Fernando Ónega va crear i dirigir la primera tertúlia política de la ràdio espanyola: *La Trastienda*, presentada per Javier González Ferrari. Tot i que aquests tipus d'espais no són una novetat al panorama audiovisual espanyol i català, han evolucionat, substancialment, i, en els últims temps, han adquirit una importància enorme i són pocs els programes d'actualitat que no compten amb un espai de tertúlia. El caràcter d'aquests espais ha deixat de ser genuïnament polític; l'ascens de les tertúlies esportives o de societat a les graelles és un fet. Algunes d'elles, per cert, de gran audiència.

Aquest treball pretén estudiar l'estat actual de les tertúlies polítiques audiovisuals d'àmbit estatal i català i analitzar la possible influència d'aquests espais en la creació d'estats d'opinió i l'articulació de la societat.

1.1 Objectius del treball

L'objectiu principal d'aquest Treball de Final de Grau és analitzar i definir la influència de les tertúlies audiovisuals en la creació d'estats d'opinió. Per a aconseguir-ho, serà necessari assolir diferents objectius específics:

- Definir i delimitar els espais de tertúlia.
- Analitzar la història i evolució de les tertúlies des de la seva aparició a les graelles televisives i radiofòniques.
- Definir l'espectre audiovisual espanyol i català i analitzar la oferta actual de tertúlies a les graelles tant a les televisions i ràdios de titularitat pública com a les de titularitat privada.
- Definir les principals característiques dels diferents tipus de formats que trobem dins els espais audiovisuals de tertúlia.

- Estudiar la composició dels espais de debat televisius i radiofònics.
- Buscar i identificar, si n'hi ha, les diferències i semblances entre les tertúlies que s'emeten i tenen la seva veu a Barcelona i les que ho fan a Madrid.
- Analitzar el grau de pluralisme a les tertúlies audiovisuals.

1.2 Objecte d'estudi

La influència de les tertúlies en la creació d'estats d'opinió és el tema central d'aquesta investigació. Per a fer-ho, és necessari conèixer la història d'aquests tipus de formats audiovisuals. Una història que és relativament curta perquè la història de la televisió també ho és i, a l'estat espanyol, encara més. Tot i això, l'evolució d'aquest espai, des de la seva aparició a la televisió i la ràdio, ha estat notable.

És important aclarir les causes i conseqüències de l'evolució constant dels formats audiovisuals a les graelles televisives i, en particular, la dels espais que ocupen aquest treball, en paral·lel a l'evolució política de la societat.

Aquest treball busca analitzar, sobre tot, la composició de les tertúlies que conformen les graelles audiovisuals de l'actualitat. El panorama televisiu avança a un ritme molt alt i és molt important tenir clar que analitzar-ne una imatge estàtica d'un moment determinat no és una tasca senzilla. Per aquest motiu, aquesta investigació analitzarà programes representatius del moment televisiu en el qual ens trobem i que, a més a més, tenen una trajectòria i influència destacada en els últims anys.

1.3 Preguntes i hipòtesis del treball

El punt de partida d'aquest treball és la hipòtesi que les tertúlies, cada cop més presents a les graelles audiovisuals, tenen una influència rellevant en la creació d'estats d'opinió, tenint en compte que moltes d'elles gaudeixen d'índexs d'audiència relativament alts. Per a constatar la validesa d'aquesta hipòtesi serà necessari contestar aquestes preguntes:

- Quines diferències hi ha entre les tertúlies de titularitat pública i les de titularitat privada?
- Quines diferències hi ha entre les tertúlies que s'emeten des de Barcelona i les que ho fan des de Madrid?
- Quina influència tenen les tertúlies en la societat?
- Quines són les tertúlies més influents en l'actualitat?
- Quines van ser les més influents en les darreres dècades?
- L'evolució del panorama audiovisual és una causa de l'evolució de les tertúlies?

La hipòtesi de la qual parteix aquest treball és que les tertúlies influeixen en la creació d'estats d'opinió.

2. Marc Teòric

2.1 Creació d'estats d'opinió

Han estat molts els autors que han intentat analitzar i quantificar la influència dels mitjans de comunicació de masses, des de la seva aparició, en la tasca de la creació d'estats d'opinió. Donant per fet que una opinió pública sòlida és un dels pilars fonamentals d'una democràcia consolidada, podem afirmar que és important saber si el públic està suficientment informat de la realitat. (Rubio Ferreres, 2009). El model paradigmàtic de construcció de la realitat per part dels mitjans de comunicació de masses es la *teoria de l'agenda setting*. Aquesta teoria afirma que els mitjans tenen el poder de focalitzar l'atenció en certs temes i, alhora, crear els marcs d'interpretació dels esdeveniments. De tal manera, els mitjans presenten una llista dels temes que seran objecte de l'opinió pública. Així, l'agenda dels mitjans de comunicació es converteix en l'agenda pública (Rubio Ferreres, 2009). “Els editors i directors informatius, amb la seva selecció diària, dirigeixen la nostra atenció i influeixen en la nostra percepció de quins són els temes més importants del dia. Aquesta capacitat d'influir en la rellevància de les qüestions de repertori públic és el que s'ha donat en anomenar la fixació de l'agenda per part dels mitjans informatius” (McCombs, 2006: 24).

No és d'estranyar que, veient l'alta influència en la creació d'estats d'opinió per part de la premsa, el seu control sigui quelcom preuat. El franquisme utilitza la informació com a arma de guerra, primer, i com a mitjà per a exercir, el poder després. Durant els anys de la dictadura, la premsa era el “vehicle de propagada de primer ordre” i es va convertir en un instrument clau en l'estructura de l'estat franquista. Un engranatge més. La premsa es va convertir en un altaveu de les ordres i realitzacions de la dictadura i, per a fer-ho, l'estat es va reservar les més grans facultats de disciplina i control sobre els mitjans: la censura (Sinova, 2006: 29).

La importància de la ràdio i televisió durant els anys de la dictadura era relativa. Tal i com veurem més endavant, la seva capacitat d'influència era baixa. Totes les ràdios havien de connectar amb el “Diario hablado”, popularment conegut com “el parte” a l'hora d'informar i, la televisió era un mer instrument d'oci. La

importància de la ràdio, a l'estat espanyol, com a mitjà influent en la creació i modelatge de l'opinió pública es va formant amb l'arribada de la democràcia. L'aparició de programes de debat com *La Trastienda* o *La Clave*, la importància informativa de la televisió i, sobre tot, de la ràdio, combinades amb la pèrdua de rellevància que pateixen els diaris, expliquen el canvi d'influència dels mitjans en les últimes dècades.

2.2 Tertúlia i debat

El Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans defineix el terme tertúlia com a la “reunió de persones que s'apleguen habitualment per conversar o per qualsevol altre passatemps”. Originàriament, la tertúlia ha estat íntimament lligada a la comunicació en grup i a un espai físic, els Cafés (Moreno, 2002). A l'Europa del segle XVIII, hi sorgeixen nous espais de sociabilitat, privats i públics, amb un important significat social i cultural. Un dels exemples més característics és el de les tertúlies (Pérez Samper, 2001). El referent més clar és el de les tertúlies literàries.

A Barcelona, el lloc de reunió més important va ser *Els Quatre Gats*, un *café* impulsat per Santiago Rusiñol i Ramon Casas en el qual un “selecte club d'intel·lectuals i artistes es reunia per a xerrar i debatre, entre ells, Picasso, Miquel Utrillo o els mateixos Casas i Rusiñol” (Sebastià, 2013). El local, inspirat en la *Taverne du Chat Noir* (la Taberna del Gat Negre) de París es va inaugurar el 12 de juny del 1897 i, durant els sis anys d'activitat, es va convertir en una referència per les seves exposicions artístiques i vetllades, apart de les citades tertúlies. A Madrid, el referent és el *Café Gijón*. Inaugurat nou anys abans que *Els Quatre Gats*, al 1888, està situat davant la Biblioteca Nacional de España (BNE) i, tot i els seus modestos inicis, es va convertir en un important lloc de reunió de tertúlia literària i intel·lectual durant els anys del franquisme. Fernando Fernán Gómez, Gabriel Celaya o Francisco Umbral van ser participants de les tertúlies que es duïen a terme al *Café*.

La societat i la comunicació han canviat i, en conseqüència, el fons i la forma de les tertúlies també ho han fet. Aquest format comunicatiu es converteix en

un gènere *estrella* després de la seva aparició a la ràdio, i seria ineficaç estudiar la informació als mitjans sense tenir en compte la rellevància que ha adquirit aquest tipus d'espais (Moreno, 2002). La transformació i evolució constant que han presentat i continuen presentant fa pertinent preguntar-se si les graelles audiovisuals actuals ofereixen tertúlies, debats, o ambdós.

El DIEC defineix el debat, a la primera accepció, com “l'acció de debatre, discutint o lluitant”. La segona accepció parla de “discussió d'una qüestió entre dues o més persones de posicions contraposades, les quals es troben subjectes a les regles metòdiques d'intervenció i d'exposició de llurs arguments, sota la supervisió d'un conductor”. A la tercera accepció, fa referència al debat dins els mitjans de comunicació i el defineix com “la fórmula per a iniciar la polèmica sobre una qüestió que el conductor d'un programa exposa als convidats”.

La gran diferència entre un format i l'altre es troba en la predisposició a presentar posicions contraposades que defineix el debat. Actualment, els principals programes informatius ofereixen una híbrid absolut entre la tertúlia i el debat, en el qual es conversa sobre temes d'actualitat, a vegades amistosament i d'altres amb un to més elevat (Moreno, 2002)

L'altre gran tret diferencial entre els espais de tertúlia i els de debat és la planificació. Al debat, la polèmica està organitzada; en canvi, a la tertúlia, un gènere amb una gran llibertat d'estructura i organització, es passa d'un tema a un altre i es torna de nou sobre allò tractat (Moreno Espinosa, 2002: 278). Això ho facilita que les tertúlies es conformin, periòdicament, amb les mateixes persones en cada espai, tractant els diversos temes d'actualitat del moment (Marín, 2008: 17).

Un dels altres gèneres existents és el de la taula rodona. En ella, un nombre limitat d'experts (normalment, quatre o cinc) debaten, contraposen idees i, sobre tot, aprofundeixen sobre un tema molt concret o particular que neix d'una qüestió d'actualitat d'interès general. Aquest gènere, habitual fa uns anys als magazines radiofònics, ha deixat de ser-ho pel seu menor grau

d'espectacularitat i confrontació i l'han adoptat programes d'entreteniment com el magazine (Marín, 2008: 17)

2.3 La tertúlia com a gènere periodístic

Els gèneres periodístics són “cada una de les maneres d'harmonitzar els diferents elements del missatge – especialment la paraula – de manera que l'estructura resultant pugui ser reconeguda com a pertanyent a una modalitat característica de la creació i difusió periodística” (Merayo, 2000: 163). En el cas de la ràdio, els recursos del missatge són “la veu del locutor, les veus dels testimonis, els efectes de qualsevol so i/o música i també els silencis; a la televisió, passa exactament el mateix, amb la salvedat que so i imatge es troben en una relació i necessitat mútues” (Marín, 2008: 6). La definició dels gèneres periodístics ha estat motiu de discussió i discrepàncies acadèmiques des que Jaques Kayser utilitzés, per primer cop, aquest concepte i classifiqués els criteris dels continguts de la premsa. El que uneix tots els autors que, des d'aleshores, han intentat definir els gèneres periodístics és la “diferenciació entre fets i opinions, situant els primers com a gèneres referencials o expositius i, els segons, com a gèneres expressius i testimonials” (Marín, 2008: 6). És un desenvolupament de la tradició anglosaxona que dividia el periodisme en només dos “gèneres”: *story* (relat dels fets) i *comment* (exposició d'idees). A mig camí entre la informació i la opinió trobem els gèneres interpretatius. Interpretar és “situar un element significatiu en un context per a relacionar-lo amb els diferents aspectes de l'entorn en el qual té sentit” (Núñez Ladevéze, 1995: 30). Els gèneres interpretatius contextualitzen i intenten respondre als “per què”. Dins aquests gèneres trobem la crònica i el reportatge (Salaverría i Cores, 2005: 165). La teoria més actual és la de la hibridació dels gèneres, en la qual s'inscriuen autors com José María Casasús i Luis Nuñez Ladevéze., que sosté que la interpretació està present a totes les peces periodístiques, fins i tot a les escrites, de manera més o menys explícita segons el gènere. La informació és “el resultat d'un procés d'interpretació, que no es redueix a determinar els fets que escollim i quins són, quin és el que consideren més dominant” (Gomis, 2008: 61). L'evolució dels mitjans de comunicació ha comportat que “en l'actualitat, el debat acadèmic no acabi de resoldre si encara està vigent la classificació dels textos periodístics en diferents gèneres o si la

freqüent barreja dels uns amb els altres els ha dut a al seva desaparició com a tals” (2005:14)

La tertúlia és un format que presenta discrepàncies entre els teòrics de la comunicació a l'hora d'emmarcar-la en un gènere periodístic determinat. La seva aparent heterogeneïtat dins les graelles audiovisuals dificulta atorgar-li pautes de codificació (Blasco, 2012: 24). Mariano Cebrián situa la tertúlia periodística dins els gèneres apel·latius o dialògics, aquells que “es basen en les opinions dels experts o coneixedors d'un tema que, mitjançant el diàleg, s'estableixen amb el periodista”. (Marín, 2008). No obstant això, l'evolució del gènere ha comportat que la presència d'experts disminueixi en favor dels periodistes. És per això que el mateix Cebrián inclou la tertúlia dins els gèneres col·loquials, on es barregen la informació, la interpretació i la opinió (Mariano Cebrián (1992: 345). Tot i això, al participant d'una tertúlia de qualitat se li ha d'exigir “coneixement i experiència, perquè el contertulià pot aconseguir la clau per a aconseguir que l'audiència s'apropi a una tertúlia: la credibilitat” (Moreno, 2002: 79)

La tertúlia és un format que necessita més d'un actor per a existir. D'aquesta manera, ha estat classificada dins els gèneres unipersonals: “aquells en els que participen dos o més individus que estableixen un diàleg entre sí” (Marín, 2008 14). Marín divideix els gèneres interpersonals en tres blocs: el que vol transmetre fets: la notícia dialogada; el que vol aportar fets i opinions: la crònica d'abast; i els que només pretenen expressar opinions: entrevista de declaracions, entrevista en profunditat, participació, enquesta, debat, taula rodona i tertúlia. Aquesta última és transversal i sol compartir temps amb altres gèneres com la notícia o el reportatge (Marín, 2008: 17)

2.4 Història del panorama audiovisual espanyol i català

L'aparició de la televisió a l'estat espanyol es produeix amb un notable retard respecte el context europeu. Tot i la prèvia successió d'experiments "frustrats" els anys 1929, 1932, 1938 i 1948, la inauguració oficial de TVE es produeix el 28 d'octubre del 1956. En canvi, tant a Europa (1946 al Regne Unit, 1951 a Alemanya o 1952 a Itàlia) com a Amèrica (1944-1945 als Estats Units o 1951 al Brasil) la televisió va aparèixer abans (Bustamante, 2013: 38). Després d'un període d'assaigs caracteritzat per reticències i problemes (polítics i tècnics), 28 d'octubre del 1956, TVE es va inaugurar oficialment. La data no va ser casual, ja que coincidia amb l'aniversari de la fundació de Falange Española (Baget, 1994: 24). La posada en marxa de la televisió pública es va produir en un any de forta crisi econòmica i política a l'estat espanyol: índexs elevats del cost de la vida i una "insòlita" mobilització estudiantil i obrera a Barcelona, Madrid i Astúries que, per cert, va acabar amb la suspensió de la suposada llibertat d'expressió existent fins aleshores, incomodava la imatge del règim franquista (Bustamante, 2013: 39).

TVE neix com a òrgan de l'Administració central de l'Estat i sense personalitat jurídica pròpia. L'estat controla de manera "extrema" la selecció i el funcionament dels directius i el personal i, a més a més, el dispositiu de censura intern i extern és "omnipresent" (Bustamante, 2013: 41). Les emissions, fins el moment, eren per a Madrid i rodalies. El 7 de desembre de 1957 es va autoritzar la compra d'emissors i enllaços repetidors per cobrir "l'enllaç" hertzià entre Madrid i Barcelona. A la Torre de les Aigües del Tibidabo es va construir l'emissora que rebia i distribuïa les imatges i a l'antic hotel Miramar es va instal·lar el centre de producció de programes. El 15 de febrer de 1959, es va inaugurar TVE a Catalunya amb la celebració d'un partit de futbol entre el Reial Madrid i el Futbol Club Barcelona, retransmès en directe des de l'estadi de Chamartín (Baget, 1994: 27). La programació, aleshores, era íntegrament en castellà. Les primeres paraules en català a la televisió pública les va pronunciar Núria Espert a l'any 1962, quan es va adreçar als espectadors per expressar el seu condol i solidaritat als afectats per les fortes riudes que va patir el Vallès aquell any. (Alvinyà, 2001: 32). El primer programa en català de TVE va ser *Teatro Catalán*, estrenat el 25 d'octubre de

1963. En ell, es representaven adaptacions d'obres teatrals rellevants de la literatura catalana com *La ferida lluminosa* de Josep Maria de Sagarra, *Mar i cel* i *La filla del mar* d'Àngel Guimerà o *L'auca del senyor Esteve* de Santiago Rusiñol. La presentació del programa, els rètols i els títols s'escriuen en castellà però es respectava la llengua original de les obres (Baget, 1994: 38). Tot i això, la descentralització de les produccions i les emissions va ser nul·la i precària per la concepció "brutalment centralista" del règim franquista que veia "amb sospita tota manifestació creativa o informativa que s'allunyés del seu centre de control" (Bustamante, 2013: 64).

La televisió, als anys 60, "sembla que satisfia una majúscula demanda d'oci gairebé gratuït i domèstic que no era coberta per altres formes d'entreteniment social" (Palacio, 2001: 54). Aquella dècada va ser la de la consolidació del règim, acompanyada de la consolidació de la televisió. Manuel Fraga Iribarne, ministre d'Informació i Turisme, va redactar i aprovar la *Ley de Prensa e Imprenta* (Llei 14/1966) que eliminava "formalment" la censura prèvia, que va propiciar l'"obertura" del règim i va permetre "certa crítica i contestació" al règim (Bustamante, 2013: 45).

Durant els últims anys del franquisme l'ús de la llengua catalana al circuit català de TVE es va anar fent "habitual" en un bon grapat de reportatges i notícies. Al programa "Miramar", estrenat l'any 1974, tot i que la llengua oficial era el castellà, es permetia als entrevistats parlar en català si ho volien i els entrevistadors també ho feien a vegades (Baget, 1994: 46).

Durant els primers anys de la Transició, amb Carlos Arias Navarro al capdavant de la presidència del govern, es manté un "continuisme total" i, fins i tot, hi ha una recrudescència de la censura. No és fins l'any 1980, quan s'aprova l'Estatut de TVE, que es promulga la primera llei democràtica sobre ràdio i televisió (Bustamante, 2013: 83).

Després de l'aprovació i ratificació de la Constitució Espanyola, en referèndum, el 6 de desembre de 1978, els ciutadans de Catalunya van aprovar, també a les urnes, el 25 d'octubre de 1979, l'Estatut d'Autonomia. L'article 16 de l'Estatut assenyalava les competències que l'Administració central delegava a la Generalitat de Catalunya en el marc constitucional dins l'àmbit televisiu i

radiofònic. L'apartat 3 de l'article 6 afirmava que "la Generalitat, pot regular, crear i mantenir la seva pròpia televisió, ràdio i premsa i, en general, tots els mitjans de comunicació social. L'octubre de 1982, el Parlament de Catalunya va aprovar la creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV), composta de diverses filials: TV3 a la televisió i Catalunya Ràdio, Ràdio Associació i Catalunya Música a la ràdio. El 10 de setembre de 1983, s'inauguren les emissions de Televisió de Catalunya (Baget, 1994, 88).

L'estructura televisiva espanyola en l'actualitat té els seus orígens en la Llei de Televisió Privada de l'any 1988. Amb la seva aprovació, es va trencar el monopoli públic de TVE des de la seva aparició al 1956 i es va autoritzar la "gestió indirecta, pels particulars que obtinguin l'oportuna concessió administrativa" de canals de televisió. Les concessions van agrair, finalment, Antena 3 TV, Telecinco i Sogecable. (Bustamante, 2013: 135).

Pel que fa a la ràdio, el mitjà adquireix una importància clau durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). Tot i que les primeres emissions daten de la dècada dels anys 20, amb Ràdio Barcelona (EAJ-1) com a estació radiofònica pionera i degana de l'estat, al 1924, la ràdio es va convertir en una poderosa arma de guerra després de la rebel·lió franquista. Servia per a transmetre ordres secrets, sorprendre el bàndol enemic, llençar notícies falses i, sobre tot, per a difondre propaganda (Cervera, 1998: 263). Tot i els anteriors intents dels governs de la II República de conformar una radio pública, és durant la Guerra Civil quan neix, realment, el "germen" del que serà la ràdio estatal. Qui aprofita com a arma bèl·lica, eficaçment, el mitjà, és el bàndol colpista. Al gener del 1937, s'inaugura la primera emissora "nacional", Radio Salamanca, amb equips de transmissió aportats per l'Alemanya Nazi. Les emissores creades des d'aleshores es van anar agrupant a diferents organismes polítics del règim franquista: Radio Nacional de España va quedar en mans del partit únic i la Cadena de Emisoras Sindicales (CES), al Sindicat Vertical (Bustamante, 2013: 33). La ràdio, durant els anys de la Dictadura, no es va diferenciar de la resta de mitjans estatals i va guardar grans similituds, sobre tot, amb TVE. A diferència del que passava amb la televisió, la ràdio privada, que va aparèixer al 1924 amb l'estació de Ràdio Barcelona, es va mantenir operativa durant el franquisme i sense un monopoli estatal. RNE, que no emetia publicitat,

compartia l'espai amb xarxes comercials com SER (Sociedad Española de Radiodifusión). Totes les emissores privades tenien la obligació de connectar, a les deu de la nit, amb RNE i el seu "Diario hablado", popularment conegut com "el parte". (Baget, 1994: 62).

Amb les "tímides" mesures de descentralització de RTVE a partir de la Transició, al desembre de l'any 1976 s'inaugura Ràdio 4, amb una programació pionera i íntegrament en llengua catalana. (Bustamante, 2013: 74). El 20 de juny del 1983, després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia i la creació de la CCRTV, es va inaugurar Catalunya Ràdio, que va iniciar les seves emissions amb la veu de Miquel Calçada. L'1 de maig del 2000, el Grup Godò va posar en marxa Ràdio Associació de Catalunya 1 (RAC1), emissora privada emesa 24 hores al dia i íntegrament en llengua catalana.

2.5 Composició del panorama audiovisual espanyol i català

La composició de les tertúlies no és casual, i és conseqüència directa de l'estructura del mercat audiovisual estatal. Pel que fa a la televisió, des de l'any 2011, està controlat molt majoritàriament per dues grans corporacions: Mediaset España i Atresmedia. La filial espanyola de Mediaset, l'empresa italiana dedicada a la comunicació televisiva, propietat de l'expresident de la República d'Itàlia, Silvio Berlusconi, va adquirir, per un valor de 1.050 milions d'euros, el 41,55 % de les accions de Cuatro, el canal de televisió que va néixer el novembre del 2005 impulsat pel grup PRISA, del qual n'era el màxim propietari fins aleshores. (Bustamante, 2013: 274). La incorporació de Cuatro a l'elenc de canals de Mediaset, i la seva fusió amb Telecinco, va fer que el grup passi a operar 6 canals de la TDT: dos generalistes, Telecinco i Cuatro, tres de d'oci, Factoría de Ficción, Divinity i Energy; un amb contingut infantil, Boing, apart de dues freqüències d'alta definició, Telecinco HD i Cuatro HD.

L'altre pol el trobem a l'aliança de Planeta-Agostini amb RTL Bertelsmann, junt amb La Sexta i el ja desaparegut Veo TV que formen el grup Atresmedia. Amb l'absorció de La Sexta per part del grup, el sistema espanyol es constituïa com a un duopoli "gairebé perfecte, amb un marge de negoci insostenible per als operadors nacionals tercer i quart" (Bustamante, 2013: 275). En l'actualitat, el grup Atresmedia opera amb 7 canals a la TDT: dos generalistes, Antena 3 i La

Sexta; dos d'oci, Neox i Nova, i dos en alta definició, Antena 3 HD i La Sexta HD. A més a més, el grup Atresmedia, a través de la seva filial de La Sexta, opera amb un canal de futbol de pagament a la TDT: GOL TV.

La Corporació de Radio i Televisió Espanyola, per la seva banda, opera amb cinc canals a la TDT: dos canals generalistes, La 1 i La 2, un informatiu, 24H, un amb continguts esportius, Teledeporte i un amb continguts infantils, Clan. A més a més, opera amb dues freqüències en alta definició: La 1 HD i Teledeporte HD.

A la TDT, amb freqüència estatal, hi operen dos grups més: Net TV, amb un canal temàtic amb continguts infantils, Disney Channel, i Paramonut Channel, que ofereix pel·lícules de tots els gèneres i èpoques. L'altre és VEO TV, amb un canal d'entreteniment, Discovery Max, i un generalista, 13 TV.

TAULA I: OFERTA DE CANALS ESTATALS TDT (2015)

Grup RTVE	Antena 3 TV- Grupo Atresmedia	Telecinco Grupo Mediaset España	La Sexta- Grupo Atresmedia	Sogecuatro Mediaset España	NET TV	VEO TV
- La 1 - La 2 - 24H - Clan - Tdp - La 1 HD - Tdp HD	- Antena 3 - Neox - Nova - Antena 3 HD	- Telecinco - FDF - Boing - Telecinco HD	- La Sexta - GOL TV - La Sexta HD	- Cuatro - Divinity - Energy - Cuatro HD	-Disney Channel - Paramount Channel	- Discovery Max - 13 TV

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme (2015)

A Catalunya, hi ha dos operadors de canals de televisió d'àmbit nacional. Un de públic, Televisió de Catalunya, amb dos canals generalistes, TV3 i el 33; un de continguts infantils, el Super3 (33 i Super3 comparteixen freqüència); un informatiu, el 3/24, i un de continguts esportius, l'Esport 3. A més a més, compta amb una freqüència en alta definició: TV3 HD.

D'altra banda, hi ha Emissions Digitals de Catalunya (EDC). Pertany al Grup Godó i opera amb quatre canals de televisió: un de contingut generalista, 8TV, un amb continguts musicals, RAC105, la televisió oficial del Futbol Club Barcelona, Barça TV, i un de continguts d'oci, Bom.

A més a més, cada municipi té accés a diferents canals de televisió en relació amb l'abast de la cobertura de cada freqüència.

TAULA II: OFERTA DE CANALS NACIONALS TDT (2015)

Televisió de Catalunya	Emissions Digitals de Catalunya
1. TV3	6. 8TV
2. 33 /Super 3	7. RAC105
3. 3/24	8. Barça TV
4. Esport3	9. BOM
5. TV3 HD	

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Generalitat de Catalunya (2015)

Pel que fa al panorama radiofònic estatal, la varietat de la oferta és més àmplia que la televisiva. Tot i això, també hi ha grups preponderants:

10. PRISA Radio: Amb forta presència, també, fora de l'estat, a Espanya compta amb sis emissores de ràdio estatals: una generalista, la SER, i cinc amb diferents continguts musicals: Los 40 Principales, Cadena Dial, M80 Radio, Máxima FM i Radiolé.
11. Radio Popular: Propietat de la Conferència Episcopal Espanyola i altres diòcesis i ordres religioses, compta amb quatre emissores de ràdio estatals: una generalista, la Cadena Cope, i tres amb continguts musicals: Cadena 100, Rock FM i MegaStar FM.
12. Atresmedia Radio: Filial del grup Atresmedia, té tres emissores radiofòniques estatals: una generalista, Onda Cero, i dues amb continguts musicals: Europa FM i Melodia FM.
13. GRUP RTVE: La radiotelevisió pública estatal disposa de quatre emissores de ràdio d'abast estatal: una generalista, Radio Nacional de

España, dues amb continguts musicals: Radio Clásica i Radio 3, i una amb continguts informatius: Radio 5.

Altres grups mediàtics com Libertad Digital i la seva emissora generalista EsRadio o el Grup Intereconomia, no tenen cobertura a tot l'estat i no emeten a la Freqüència Modulada a Catalunya. Tot i això, amb les tecnologies de la informació, és possible seguir-les amb connexió a Internet.

TAULA III: OFERTA D'EMISSORES DE RÀDIO ESTATALS (2015)

PRISA Radio	Radio Popular	Atresmedia Radio	GRUP RTVE
14. SER 15. Los 40 Principales 16. Cadena Dial 17. Radiolé 18. M80 Radio	19. COPE 20. Cadena 100 21. Rock FM 22. MegaStar FM	23. Onda Cero 24. Europa FM 25. Melodia FM	26. RNE 27. Radio Clásica 28. Radio 3 29. Radio 5

Font: Elaboració pròpia amb dades de *La lista de la fm* (2015)

A Catalunya, els àmbits d'abast nacional estan controlats, de manera majoritària, pels dos mateixos grups comunicatius que operen amb la televisió:

30. CCMA: La ràdio pública compta amb quatre emissores: una generalista, Catalunya Ràdio; una amb continguts informatius, Catalunya Informació i, dues amb continguts musicals: iCat i Catalunya Música.

31. Grup Godó: Disposa d'una emissora generalista, RAC1, i d'una musical: RAC105.

A més a més, el Grup RTVE compta amb una emissora generalista en llengua catalana, Ràdio 4. En l'àmbit musical, el grup PRISA té una emissora temàtica en català, Ona FM, i el grup Flaix, amb Flaix FM i Ràdio Flaixbac, han aconseguit notorietat a les ones.

TAULA IV: OFERTA D'EMISSORES DE RÀDIO NACIONALS (2015)

CCMA	Grup Godó	Grup RTVE	PRISA Radio	Grup Flaix
32. Catalunya Ràdio 33. Catalunya Informació 34. Catalunya Música 35. iCat	36. RAC1 37. RAC105	38. Ràdio 4	39. Ona FM	40. Flaix FM

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Generalitat de Catalunya (2015)

3. Metodologia

L'objectiu d'aquest Treball de Final de Grau és analitzar la influència de les tertúlies audiovisuals en la creació d'estats d'opinió. Per a fer-ho, l'objecte d'estudi serà l'anàlisi comparatiu dels diferents espais televisius i radiofònics més rellevants, significatius i representatius de les graelles actuals del panorama audiovisual espanyol i català i la seva possible influència en la creació d'estats d'opinió.

Abans, es farà una revisió a la trajectòria dels formats de tertúlia i debat al panorama audiovisual espanyol i català i, a més a més, un repàs als programes que contenen aquest format que componen les graelles televisives i radiofòniques en l'actualitat.

S'analitzaran els diferents indicadors d'audiència i influència dels mitjans de comunicació actuals per a intentar aproximar la seva rellevància.

La selecció de les tertúlies a analitzar s'ha fet buscant l'equidistància entre mitjans públics i privats, i mitjans que s'emeten i tenen la seva seu a Barcelona i els que s'emeten i tenen la seva seu a Madrid. A més a més, s'ha buscat un equilibri entre els mitjans amb una línia editorial més propera a l'esquerra política i els que són més propers a la dreta. L'altre criteri a seguir a l'hora de seleccionar-les és obvi: les tertúlies televisades i les tertúlies radiofòniques.

Els programes analitzats són: El Món a RAC1 (RAC1), El Matí de Catalunya Ràdio (Catalunya Ràdio), La Sexta Noche (La Sexta), Un Tiempo Nuevo (Telecinco), La Linterna (COPE), Hora 25 (SER), .CAT (TV3) i La Noche en 24H (24H). Alguns d'aquests programes no són genuïnament de tertúlia perquè també practiquen altres gèneres, com la notícia, l'entrevista o el reportatge i, per tant, s'estudiarà en profunditat les parts que pertanyen al gènere periodístic de la tertúlia.

L'objectiu d'aquest treball no és estudiar les característiques de gènere i forma de cada espai; és analitzar la influència de cada un d'ells.

4. ANÀLISI

4.1 Història de les tertúlies

L'aparició del gènere tertúlia als mitjans audiovisuals espanyols, tal com passa amb l'arribada de la televisió i la ràdio, és tardana respecte el context europeu. El primer espai de la televisió espanyola dedicat al debat va ser *La Clave*. Moderat per José Luís Balbín, es va inspirar en el programa *Les Dossiers de l'écran* de la televisió francesa *Antenne 2* i es va estrenar el 18 de gener de 1976 (Palacio i Ciller, 2014: 230). A partir de l'emissió d'una pel·lícula, es creava el clima per a tractar qüestions d'interès amb especialistes reconeguts i de prestigi (Reseña, 1989: 231). A *La Clave* es tractaven temes controvertits com la legalització del Partido Comunista de España, l'avortament o l'eventual crisi econòmica. Es va emetre a La 2 amb bona audiència i va comptar amb col·laboradors com Alfonso Guerra, Blas Piñar, Julio Anguita, Jordi Pujol, Olof Palme o Severo Ochoa. Els escàndols de *La Clave* “marcaven el puls polític” de TVE i la seva trajectòria televisiva va estar marcada per constants “pressions i escàndols” (Reseña, 1989: 231). Per exemple, al novembre de 1981, després d'un debat sobre la figura de José Antonio Primo de Rivera, quatre guardaespalles del dirigent falangista Raimundo Fernández Cuesta van intentar agredir l'historiador i hispanista Ian Gibson ¹. El programa es va mantenir a la graella de TVE nou anys, del 1976 al 1985. A la dècada dels 90 va viure una segona etapa: es va començar a emetre, a Antena 3, un dia després del naixement de la cadena, però va perdre rellevància i al 1993 es va deixar d'emetre. Els successors d'aquest espai a TVE (*Debate* i *Derecho a discrepar*) no van gaudir del mateix èxit (Reseña, 1989: 232).

El primer espai de tertúlia genuïnament política va ser *La Trastienda*. Dirigida i creada per Fernando Ónega i presentada per Javier González-Ferrari, es va estrenar l'any 1984. Tot i que les tertúlies apareixen a la ràdio espanyola durant la dècada dels quaranta del segle passat, no és fins l'arribada de la democràcia i, més concretament, amb l'arribada del socialisme al poder, quan es produeix el desenvolupament real del gènere. *La Trastienda* no és només la tertúlia política pionera de l'estat; és el model imitat per les tertúlies que han sorgit

¹ http://elpais.com/diario/1985/12/24/radiotv/504226807_850215.html

posteriorment (Moreno, 2002: 277). No obstant això, és la COPE l'emissora on es consolida la tertúlia com a gènere amb el programa *La Espuela* (Moreno, 2002: 285). Es va començar a emetre al setembre de 1985, presentat per Alejo Garcia, i va recuperar el gènere de tertúlia que havia iniciat *La Trastienda* per a intentar competir amb el programa líder d'aquella franja horària: *Hora 25* de la Cadena SER. Per a fer-ho, la tertúlia de *La Espuela* comptava amb els periodistes Carlos Dávila i Ramón Pi ². L'any 1987, la COPE va substituir *La Espuela*, la qual es va passar a emetre a Radio España, per *La Linterna*, presentada per Javier González-Ferrari. Fins l'any 1994, la Cadena SER no va decidir incloure espais de tertúlia als seus programes: va ser a *Hora 25*, conduïda per Carlos Llamas i amb Carlos Carnicero, Miguel Ángel Aguilar, Carlos Mendo i Nativel Preciado com a col·laboradors habituals³.

L'any 1986, la COPE estrena el matinal *Protagonistas*, presentat per Luis del Olmo. Compta amb un espai de tertúlia entre les 8:30 i les 10:00 i presenta, com a gran novetat, la incorporació de tertulians habituals però no diaris: tenen assignat un dia de la setmana. Aquest fet pioner ha estat imitat després per la majoria de programes de tertúlia. L'any 1991, *Protagonistas* i Luis del Olmo passen a la nouvinguda Onda Cero. (Moreno, 2002: 286). El programa es va mantenir 44 anys en antena, si hi comptem també l'espai anterior a RNE: *Protagonistas nosotros*, estrenat l'1 de juliol de 1969 i presentat per José Ferrer, fins el 1973, que Luis del Olmo va passar a dirigir i presentar-lo. Posteriorment, canviaria el nom per *De costa a costa*. L'espai va arribar a tenir una audiència aproximada de deu milions d'espectadors⁴. Després d'Onda Cero, el programa va passar per Punto Radio i, curiosament, va acabar on havia començat: a RNE. El 13 de desembre de 2013, *Protagonistas* va posar el punt i final a la seva llarga estada a les ones, juntament amb la de Luís del Olmo, amb una entrevista a Vicente del Bosque. Un altre exemple de tertúlia veterana i consolidada es la de *Los Desayunos de RNE*. La seva primera

² <http://lahemerotecadelbuitre.com/piezas/manuel-antonio-rico-espuela-alejo-garcia-primera-hora-a-las-700-fermin-bocos-cope/>

³ <http://lahemerotecadelbuitre.com/piezas/la-ser-cambia-de-criterio-y-decide-incluir-tertulias-en-sus-programas-incluyendo-hora-25-de-carlos-llamas/>

⁴ http://elpais.com/diario/1983/01/08/radiotv/410828402_850215.html

emissió data del 1993 i encara es manté a la graella. Tot i això, *Protagonistas* és un programa excepcional perquè la seva llarga estància a la graella va de la mà de la presència, també dilatada en el temps, del seu moderador.

Un dels primers programes de debat de TV3 va ser *Vostè jutja*, presentat per Joaquim Maria Puyal, i molt similar a l'espai, presentat per ell mateix, *Vostè pregunta*, del circuit català de TVE. El programa oferia, en forma de "concurs", un debat sobre qüestions d'actualitat i d'interès públic. Va tenir un èxit d'audiència notable: els primers programes, al novembre de 1985, van aconseguir un 19 % i, a l'abril de 1986, van arribar al 26 %, i es va situar així en el primer lloc entre els programes de producció pròpia de TV3. (Baget, 1994: 113). El mateix Joaquim Maria Puyal, dos anys després de la fi de les emissions de *Vostè jutja*, l'any 1987, va dirigir i presentar *La vida en un xip*. Estrenat al gener de 1982, incorporava la sèrie dramàtica *La Granja*, la qual comptava amb un col·loqui amb especialistes i públic en general sobre un tema d'actualitat i d'interès sociològic que s'havia especificat a la sèrie. (Baget, 1994: 136).

A finals de la dècada dels 80, i durant la dels 90, un del grans referents de les tertúlies televisives espanyoles fou el recentment traspassat Jesús Hermida. Director i presentador de programes *magazines* com *Por la mañana* i *A mi manera* a TVE o *El programa de Hermida* a Antena 3, aquests comptaven amb espais de tertúlia i debat de diferent índole, com la política o la societat.⁵

El 13 de març de 1997 es va estrenar un programa amb el qual guarden similituds moltes de les tertúlies televisives actuals. No era una tertúlia de caràcter polític: era *Tómbola*, produïda per Canal 9. Presentat per Ximo Rovira, els col·laboradors del programa debatien i, sobre tot, discutien sobre la crònica social de l'actualitat. Tot i les nombroses crítiques que rebia, va ser un programa amb notables índexs d'audiència, en un moment en el qual les tertúlies polítiques es desmarcaven, absolutament, de les "tertúlies histèriques"⁶

⁵ <http://www.elmundo.es/television/2015/05/04/5547cac622601d90648b457f.html>

⁶ http://www.playgroundmag.net/articulos/columnas/tiempos-crisis-tertulias-politicas-estrella_5_1056544337.html

Tómbola fou inspiradora de les tertúlies polítiques de la primera dècada dels 2000 i, aquestes, guarden grans similituds amb les actuals. Un dels grans pioners dels formats actuals de tertúlia fou *La Noria*. Presentat per Jordi González, incorporava diverses tertúlies, una d'elles política. Sis tertulians, tres a la dreta del moderador i tres, amb posicions totalment contraposades, se situaven a la seva esquerra i discutien aïradament sobre l'actualitat política. L'èxit de l'espai i les crítiques als altres continguts va acabar eliminant del programa les tertúlies que no eren de caràcter genuïnament polític, i el programa es va acabar anomenant *El Gran Debate*. Durant la dècada van aparèixer formats nous com *59 Segundos* a TVE i el seu homònim *59 Segons* al circuit català de TVE, en el qual els tertulians només disposaven d'aquest temps per a exposar els seus arguments.

4.2 Instruments de mesura de la influència dels mitjans

Tant en l'àmbit espanyol com català trobem un notable nombre d'estudis sociològics i demoscòpics que intenten quantificar la repercussió, audiència i influència dels mitjans de comunicació.

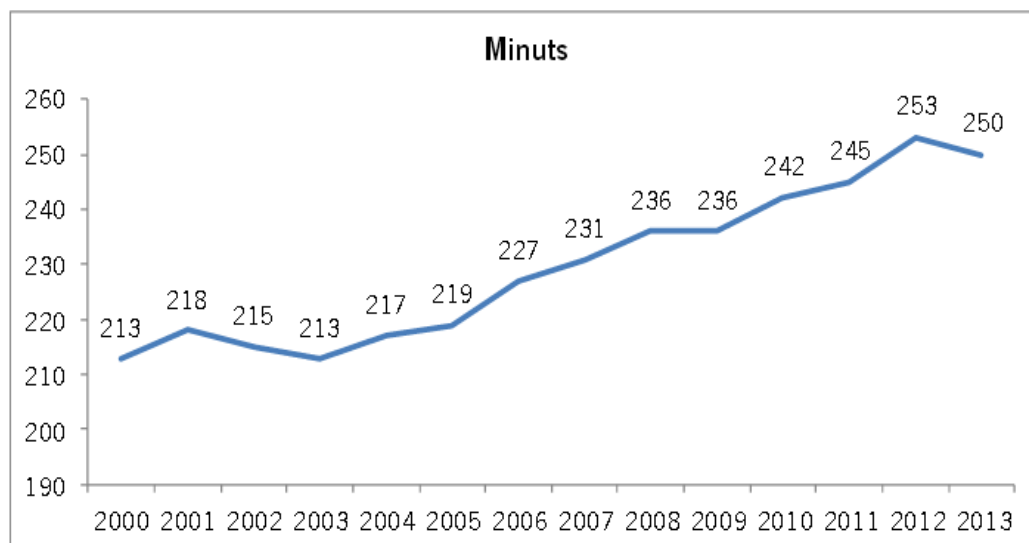
La Generalitat de Catalunya i, molt especialment, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) impulsen recursos que aporten dades i estadístiques de l'estat dels mitjans de comunicació i quantifiquen la seva audiència. La Generalitat, a través de l'Idescat (Institut Estadístic de Catalunya) i les dades que aquest recull, conjuntament, amb el Departament de Cultura, a través d'enquestes relatives als hàbits de consum dels mitjans per part de l'audiència, elabora reculls estadístics que donen una visió global de la situació i que, posteriorment, el CAC també aprofita per a avaluar el panorama audiovisual a Catalunya. Tot i això, és important destacar que la periodicitat d'aparició d'aquests reculls estadístics impulsats pels organismes públics ha disminuït en els últims anys. No obstant això, aporten dades molt rellevants per a quantificar i mesurar la influència dels mitjans de comunicació.

L'últim estudi públic d'aquesta índole data de l'any 2013. És l'informe sobre l'audiovisual a Catalunya, publicat pel CAC. És un treball extens i que analitza diferents àmbits d'influència dels mitjans com la legislació del sector audiovisual, l'estructura econòmica de les empreses del sector o l'oferta de

continguts audiovisuals a Catalunya. També dedica un capítol al tema que ens ocupa: el consum audiovisual a Catalunya. En ell, exposa i analitza dades referents a qüestions com l'evolució del consum de televisió per persona i dia, el rànquing de les ràdios generalistes a Catalunya o la quota de pantalla de les televisions a Catalunya, entre d'altres.

IMATGE I: EXEMPLE DE L'INFORME SOBRE L'AUDIOVISUAL A CATALUNYA

Gràfic 2. Evolució del consum de minuts de televisió per persona i dia a Catalunya. Període 2000-2013

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de Kantar Media/Barlovento Comunicació.

Font: Informe sobre l'audiovisual a Catalunya

Abans, l'any 2012, l'Idescat va publicar l'última edició de l'Estadística de l'audiovisual a Catalunya (EAUVI). El seu objectiu és el de “proporcionar informació de l'economia, finançament i ocupació generada, de la demanda de béns i serveis audiovisuals del sector (cinema, ràdio i televisió) i de la seva oferta, així com de les dades del sector de la publicitat”⁷. L'EAUVI analitza les pràctiques de consum audiovisual a Catalunya emprant dades del mateix Idescat, del Departament de Cultura i aporta dades com les audiències de televisió i ràdio per territoris, municipis o per sexe i grups d'edat. Tot i això, les dades que utilitza no són les més recents: a l'últim informe, les estadístiques emprades són del 2006.

⁷ <http://www.idescat.cat/novetats/?id=1899>

IMATGE II: EXEMPLE DE L'EAUVI

Audiència de ràdio. Catalunya 2006 Per sexe i grups d'edat. Total

	Fins a 2:50 hores diàries	2:50 hores diàries o més	Total
Sexe			
Homes	1.535,5	808,6	2.344,2
Dones	1.389,9	847,7	2.237,6
Grups d'edat			
De 15 a 29 anys	726,8	297,9	1.024,7
De 30 a 44 anys	951,6	495,2	1.446,8
De 45 a 64 anys	800,1	514,2	1.314,3
De 65 anys i més	446,9	349,1	796,0
Total	2.925,5	1.656,3	4.581,8
Mitjana d'edat	43,4	47,6	45,0

Unitats: Milers de persones.

Font: Idescat i Departament de Cultura. Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya.

Font: Estadística sobre l'audiovisual a Catalunya

L'instrument amb les dades més actualitzades que aporta la Generalitat és l'Anuari estadístic de Catalunya (AEC). Recull la globalitat d'estadístiques que aporta l'Idescat i els altres actors que operen al "Sistema estadístic català i altres productors externs que elaboren informació sectorial d'interès públic" ⁸ A l'apartat de "mitjans de comunicació, cinema i arts escèniques" trobem dades de l'any 2013 que quantifiquen el repartiment de l'audiència per cadenes o les emissores de ràdio de FM per comarques. Tot i això, el volum de dades que aporta l'AEC és menor que en els informes abans presentats

⁸ <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec>

IMATGE III: EXEMPLE DE L'AEC

Televisió. 2013 Repartiment de l'audiència. Per cadenes

	% Audiència acumulada (1)	Minuts per persona i dia (2)	% Share temps vist anual (3)
TVC			
TV3	38,3	34	13,5
SUPER3/33	14,1	4	1,7
3/24	13,3	3	1,2
ESPORT3	12	3	1,4
TVE			
La 1	32,4	18	7,1
La 2	19,1	5	2,1
TV privades			
T5	33,5	26	10,5
A3	36,4	27	10,9
Cuatro	29,6	14	5,5
La Sexta	29,7	14	5,8
8TV	18,0	8	3,4

Font: Anuari estadístic de Catalunya

Els instruments de mesura del consum audiovisual amb les dades més actualitzades són d'àmbit estatal. L'informe més complet és l'Estudi General de Mitjans (EGM) que elabora l'Associació per a la Investigació de Mitjans de Comunicació (AIMC). L'EGM neix l'any 1968, quan un grup d'empreses encarrega a l'institut ECO un estudi d'audiències que es faria en 8 onades i 4.000 entrevistes per a un període de dos anys. A partir d'una mostra de 32.500 entrevistes, aproximadament, a individus de 14 o més anys residents a l'estat, aporta dades retrospectives de les audiències de la ràdio, la televisió i els mitjans escrits. Ho fa a través d'entrevistes cara a cara i, també, telefòniques. Per a alguns mitjans en concret es realitzen entrevistes addicionals i, a més a més, per a Catalunya, es realitza un "increment mostral addicional"⁹. L'EGM recull dades sobre un ampli ventall de temes relacionats amb l'estudi del consum de mitjans de comunicació. La penetració dels mitjans a la societat, l'audiència de les emissores i els programes de ràdio, la tirada de les publicacions escrites, el seu número de lectors o els hàbits dels usuaris de la xarxa, entre molts d'altres factors a tenir en compte per a analitzar la influència dels mitjans. L'EGM es divideix en tres onades d'estudi trimestrals: la

⁹ <http://www.aimc.es/-Universo-y-Muestra-.html>

primera, del gener al març; la segona, de l'abril al juny, i, la tercera, del setembre al novembre.

IMATGE IV: EXEMPLE DE L' EGM

TOTAL AUDIENCIA GENERALISTA/TEMÁTICA

DOMINGOS. Datos en Miles

E.G.M. 1ª Ola 2015 (Feb - Mar)

	CADENA SER					COPE					ONDA CERO RADIO					RNE1					
	1º/15	3º/14	DIF% 1	1º/14	DIF% 2	1º/15	3º/14	DIF% 1	1º/14	DIF% 2	1º/15	3º/14	DIF% 1	1º/14	DIF% 2	1º/15	3º/14	DIF% 1	1º/14	DIF% 2	
06 - 07	186	138	34,8%	177	5,1%	95	75	-53,3%	69	-40,3%	90	105	-14,3%	16	-402,5%	44	38	15,8%	96	-54,2%	06 - 07
07 - 08	433	357	21,3%	386	12,2%	127	151	-15,9%	127	0,0%	158	275	-42,5%	136	16,2%	218	180	21,1%	167	30,5%	07 - 08
08 - 09	750	809	-7,3%	753	-0,4%	252	329	-23,4%	295	-14,6%	326	468	-30,3%	465	-29,9%	376	313	20,1%	257	46,3%	08 - 09
09 - 10	892	1.077	-17,2%	915	-2,5%	237	320	-25,9%	238	-0,4%	388	431	-10,0%	432	-10,2%	435	440	12,5%	466	6,2%	09 - 10
10 - 11	1.166	943	23,8%	925	26,1%	279	259	7,7%	291	-4,1%	389	412	-5,6%	417	-8,7%	434	366	35,0%	602	-17,9%	10 - 11
11 - 12	902	779	15,8%	744	21,2%	224	196	14,3%	280	-20,0%	403	287	40,4%	311	29,8%	386	246	56,9%	567	-31,9%	11 - 12
12 - 13	838	666	25,8%	705	18,9%	332	75	342,7%	193	72,0%	324	251	29,1%	251	29,1%	259	197	31,5%	401	-35,4%	12 - 13
13 - 14	646	466	38,8%	538	20,1%	311	85	265,9%	189	65,4%	128	137	-6,6%	162	-21,0%	185	141	31,2%	245	-24,5%	13 - 14
14 - 15	331	379	-12,7%	386	-14,2%	92	31	196,8%	79	16,5%	130	52	150,0%	84	54,8%	95	64	48,4%	68	39,7%	14 - 15
15 - 16	165	324	-49,1%	308	-46,4%	128	35	265,7%	106	20,8%	78	32	143,8%	72	8,3%	39	82	-52,4%	38	2,6%	15 - 16
16 - 17	212	264	-19,7%	232	-8,8%	249	146	70,5%	294	-15,3%	102	68	50,0%	111	-8,1%	27	98	-72,4%	73	-63,0%	16 - 17
17 - 18	437	245	78,4%	371	17,8%	388	207	87,4%	460	-13,8%	150	101	48,5%	134	11,9%	54	72	-25,0%	90	-40,0%	17 - 18

Font: Estudio General de Medios. 1ª Onada 2015

Tot i la notable quantia d'entrevistes que realitza l'AIMC per a dur a terme l'EMG i la seva clara acceptació a l'hora de quantificar les audiències, sobre tot, dels programes i les emissores radiofòniques, l'estudi ha estat i és objecte de crítica. Per exemple, Carlos Herrera, presentador del programa matinal d'Onda Cero, recentment desaparegut, *Herrera en la Onda*, afirmava, segons Vanitatis, sobre l'EGM, que “*todo es un cuento, que me den los oyentes que quieran*”.¹⁰ L'any 2006, la COPE i el seu cap d'esports en aquell moment, José Antonio Abellán, va denunciar una suposada “trama” per a “manipular” les dades de l'EGM, a través de “falsificacions” dirigides a “alterar de manera fraudulenta” les dades d'audiència.¹¹ L'any 2012, l'Associació per a la Investigació de Mitjans de comunicació (AIMC) i la Fundació d'Audiències de la Comunicació i la Cultura (FUNDACC) van crear el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura amb la intenció de contraposar les dades de l'EGM que atorguen “poc pes” a les

¹⁰ http://www.vanitatis.elconfidencial.com/television/2011-04-08/carlos-herrera-sobre-el-egm-no-me-creo-nada-todo-es-un-cuento-que-me-den-los-oyentes-que-quieran_516964/

¹¹ http://elpais.com/diario/2006/03/10/sociedad/1141945202_850215.html

dades de Catalunya. Tot i això, la seva web ha deixat d'estar operativa i les seves dades, accessibles.

L'encarregada de mesurar l'audiència televisiva espanyola és l'empresa *Kantar Media*, anteriorment denominada com *Sofres*. Ho fa a través d'audímetres col·locats a 4.625 llars, "representatives de l'univers d'estudi". Aquests audímetres recullen "tots els canvis que s'han anat produint als diferents aparells de televisor de la llar, fins que cada matinada, truca a l'ordinador central de *Kantar Media* i hi buida tota la informació emmagatzemada"¹². Amb aquestes dades, publica diàriament estadístiques d'audiències per canal, localitat o gènere. *Kantar Media* també elabora rànquings d'audiència "social": els programes de televisió més comentats a Twitter. L'audiència "social" és un factor que està agafant cada cop més rellevància i s'està convertint en un complement important a la "tradicional" manera de quantificar l'audiència mitjançant els audímetres.

IMATGE V: EXEMPLE DEL RÀNQUING D'AUDIÈNCIA SOCIAL DE KANTAR MEDIA

 Kantar Twitter TV Ratings Los 5 programas más comentados del día 21 Mayo 2015						
POSICIÓN	PROGRAMA	CANAL	AUDIENCIA ÚNICA	IMPRESIONES	AUTORES ÚNICOS	TWEETS
01	EUROVISION 2015 21 Mayo 2015 21:00-23:00	La2	507,4k	8,5m	13,9k	78,4k
02	SUPERVIENTES: HONDURAS 21 Mayo 2015 21:50-02:30	T5	439,9k	9,2m	14,3k	68,0k
03	.CAT 21 Mayo 2015 22:00-23:55	TV3	163,7k	4,8m	7,8k	49,2k
04	CUENTAME COMO PASO 21 Mayo 2015 22:30-23:55	La1	267,1k	2,3m	8,2k	20,0k
05	SALVAME NARANJA 21 Mayo 2015 17:00-20:15	T5	126,9k	1,4m	2,7k	11,1k

Font: *Kantar Media*

¹² <http://www.kantarmedia1.es/sections/product/panel-audiencia>

L'encarregada de quantificar la difusió de la premsa és la Oficina de Justificació de la Difusió (OJD). Creada l'any 1964, en l'actualitat, compta amb tres divisions, operades per l'empresa INTROL: la mateixa OJD, encarregada de les dades de difusió dels mitjans escrits de pagament; la de Publicacions Gratuïtes Exemplars Distribuïdes (PGD), i una de més recent: la OJD interactiva, encarregada de les dades de difusió de les publicacions digitals.

4.3Influència dels mitjans de comunicació

Tal com hem vist al punt anterior, hi ha diversos estudis que quantifiquen la influència i rellevància dels mitjans de comunicació. El més complet és l'Estudi General de Mitjans (EGM), que analitza ràdio, premsa escrita i internet.

Segons l'última onada de l'EGM, la primera del 2015, apareguda al març, el mitjà més consumit és la televisió, amb més de 35 milions de consumidors durant la setmana, i continua augmentant, molt lleugerament, aquesta xifra. Segons aquesta onada, Internet continua augmentant les xifres d'audiència i arriba, gairebé, als 26 milions de consumidors, un 10,8% més que en la primera onada del 2014; d'aquesta manera, sembla que comença a obrir una bretxa amb la ràdio, que continua amb una disminució progressiva d'oients (un 2,5 % menys que ara fa un any) i es queda en menys de 24 milions. La premsa escrita, per la seva banda, continua amb el seu descens de lectors. Les revistes són les més consumides del sector, amb més de 15 milions de lectors (un 7% menys que ara fa un any), seguides dels diaris, amb gairebé 11 milions i mig de lectors (un 5,7% menys que en la 1ª onada del 2014).

TAULA V: AUDIÈNCIA GENERAL DE MITJANS DE DILLUNS A DIUMENGE

	Ult. Dato					
	Feb/Mar 1ª/15	Oct/Nov 3ª/14	Abr/May 2ª/14	Feb/Mar 1ª/14	DIF (%) 1ª15/3ª14	DIF (%) 1ª15/1ª14
POBLACIÓ	39.725	39.681	39.681	39.681	0,1	0,1
DIARIOS	11.448	11.478	11.805	12.143	(0,3)	(5,7)
SUPLEMENTOS	4.567	5.034	4.887	5.254	(9,3)	(13,1)
REVISTAS	15.423	15.771	16.414	16.582	(2,2)	(7,0)
REV. SEMANALES	7.080	7.759	8.059	7.967	(8,8)	(11,1)
REV. MENSUALES	10.548	10.547	11.218	11.265	0,0	(6,4)
RADIO	23.701	24.148	24.193	24.305	(1,9)	(2,5)
GENERALISTA	11.361	11.330	11.288	11.551	0,3	(1,6)
TEMÁTICA	14.233	14.778	14.888	14.883	(3,7)	(4,4)
TEMÁTICA MUSICAL	13.287	13.806	13.910	13.882	(3,8)	(4,3)
CINE	1.533	1.651	1.548	1.270	(7,1)	20,7
EXTERIOR	26.281	23.775	23.548	22.632	10,5	16,1
TOTAL TV	35.548	35.034	34.831	35.615	1,5	(0,2)
INTERNET AYER	25.965	24.826	23.975	23.426	4,6	10,8

Font: 1ª Onada EGM 2015. Dades en milers

Segons la mateixa onada de l'EGM, la ràdio generalista compta amb gairebé 12 milions d'oients durant els dies laborables, menys que les emissores temàtiques i musicals. La cadena generalista més escoltada continua sent, amb diferència, la Cadena SER, amb més de 4 milions d'oients, seguida d'Onda Cero, que s'aferma a la segona posició, amb poc més de 2 milions i mig d'oients. En tercer lloc trobem la COPE, amb poc més d'1 milió i mig d'oients i, en quart lloc, RNE amb poc més d'1 milió. L'única que guanya audiència respecte l'anterior onada és la COPE, però, curiosament, és la que més n'ha perdut en un any: un 10,9 %. Tot i això, les diferències entre l'anterior onada i aquesta són mínimes.

A Catalunya, segons aquesta onada de l'EGM, l'emissora generalista amb més oients és RAC1, que manté la seva tendència de lideratge, amb 786.000 oients, per davant de Catalunya Ràdio, amb 601.000 seguidors. La Cadena Ser, a Catalunya, és la tercera emissora amb més oients: 389.000.¹³

¹³ http://www.ara.cat/media/RAC1-mante-programa-Catalunya-oients_0_1339666117.html

TAULA VI: DADES D'AUDIÈNCIA DE RÀDIO EN DIES LABORABLES

	Ult. Dato					
	Feb/Mar 1ª/15	Oct/Nov 3ª/14	Abr/May 2ª/14	Feb/Mar 1ª/14	DIF (%) 1ª15/3ª14	DIF (%) 1ª15/1ª14
TOTAL OYENTES	24.794	25.231	25.360	25.428	(1,7)	(2,5)
GENERALISTA	11.978	12.044	11.907	12.159	(0,5)	(1,5)
TEMÀTICA	14.986	15.496	15.740	15.610	(3,3)	(4,0)
TEMÀTICA MUSICAL	14.011	14.486	14.733	14.552	(3,3)	(3,7)
GRUPO SER						
SER	4.655	4.725	4.566	4.688	(1,5)	(0,7)
C40	2.940	3.245	3.203	3.578	(9,4)	(17,8)
DIAL	2.142	2.391	2.254	2.281	(10,4)	(6,1)
MÀXIMA FM	710	705	834	770	0,7	(7,8)
RADIOLÉ	645	544	598	555	18,6	16,2
M80	462	633	580	612	(27,0)	(24,5)
GRUPO COPE						
COPE	1.758	1.746	1.951	1.972	0,7	(10,9)
CADENA 100	1.727	1.854	1.932	1.767	(6,9)	(2,3)
ROCK FM	960	944	908	919	1,7	4,5
MEGASTAR	322	329	246	202	(2,1)	59,4
GRUPO ONDA CERO						
ONDA CERO	2.610	2.632	2.714	2.603	(0,8)	0,3
EUROPA FM	1.923	2.061	2.147	2.025	(6,7)	(5,0)
MELODIA FM	269	297	229	239	(9,4)	12,6
GRUPO RNE						
RADIO 1	1.245	1.267	1.213	1.317	(1,7)	(5,5)
RADIO 3	528	446	430	481	18,4	9,8
RADIO 5	364	362	300	378	0,6	(3,7)
RADIO CLÁSICA	189	188	152	168	0,5	12,5

Font: 1ª Onada EGM 2015.

Aquestes dades suposen que un 48 % del total d'oients de la ràdio durant els dies laborables també ho són de la ràdio generalista. A més a més, segons la primera onada del 2015 de l'EGM, la Cadena SER compta amb un 18,8 % dels oients; Onda Cero, amb un 10,5 %; la Cope amb un 7,1 % i, RNE, amb un 5 %.

TAULA VII: PERCENTATGE D'AUDIÈNCIES DE RÀDIO EN DIES LABORABLES

	Ult. Dato			
	Feb/Mar 1ª/15	Oct/Nov 3ª/14	Abr/May 2ª/14	Feb/Mar 1ª/14
TOTAL OYENTES	24.794	25.231	25.360	25.428
GENERALISTA	48,3	47,7	47,0	47,8
TEMÀTICA	60,4	61,4	62,1	61,4
TEMÀTICA MUSICAL	56,5	57,4	58,1	57,2
GRUPO SER				
SER	18,8	18,7	18,0	18,4
C40	11,9	12,9	12,6	14,1
DIAL	8,6	9,5	8,9	9,0
MÀXIMA FM	2,9	2,8	3,3	3,0
RADIOLÉ	2,6	2,2	2,4	2,2
M80	1,9	2,5	2,3	2,4
GRUPO COPE				
COPE	7,1	6,9	7,7	7,8
CADENA 100	7,0	7,3	7,6	6,9
ROCK FM	3,9	3,7	3,6	3,6
MEGASTAR	1,3	1,3	1,0	0,8
GRUPO ONDA CERO				
ONDA CERO	10,5	10,4	10,7	10,2
EUROPA FM	7,8	8,2	8,5	8,0
MELODIA FM	1,1	1,2	0,9	0,9
GRUPO RNE				
RADIO 1	5,0	5,0	4,8	5,2
RADIO 3	2,1	1,8	1,7	1,9
RADIO 5	1,5	1,4	1,2	1,5
RADIO CLÁSICA	0,8	0,7	0,6	0,7

Font: 1ª Onada EGM 2015

Segons l'EGM, el matí continua sent, amb claredat, el moment del dia durant el qual la ràdio compta amb més oients. De dilluns a divendres, l'interval de temps entre les 08:00 i les 11:00 continua aglutinant el nombre majoritari d'oients i, molt especialment, la franja horària entre les 08:00 i les 09:00, amb més de 8 milions i mig. Durant aquesta hora, la ràdio generalista compta amb gairebé 4 milions i mig d'oients. Al cap de setmana, la franja més escoltada és la que va de les 10:00 a les 11:00. La part del dia amb menys consum de ràdio per part de l'audiència és, amb diferència, la matinada: a partir de les 02:00, quan ja han acabat els programes esportius, i fins les 06:00, el nombre d'oients és molt menor. La franja horària amb el mínim d'oients és la que va de les 04:00 a les 05:00 amb, només, 345.000 oients.

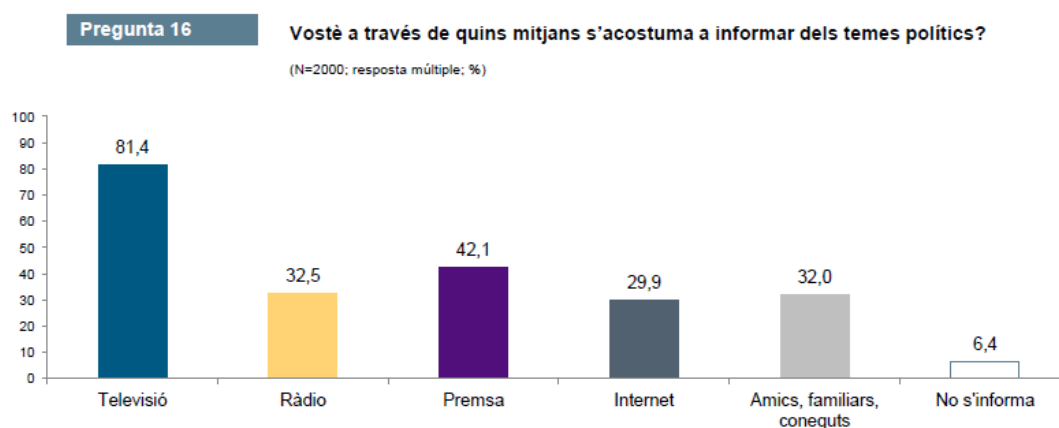
TAULA VIII: AUDIÈNCIES RÀDIO PER FRÀNJES HORÀRIES. DL-DV

	T.OYENTES					T.GENERALISTA				
	1ª/15	3ª/14	DIF% 1	1ª/14	DIF% 2	1ª/15	3ª/14	DIF% 1	1ª/14	DIF% 2
06 - 07	2.227	2.141	4,0%	2.116	5,2%	1.381	1.267	9,0%	1.235	11,8%
07 - 08	5.894	5.842	0,9%	6.028	-2,2%	3.319	3.372	-1,6%	3.329	-0,3%
08 - 09	8.630	8.312	3,8%	8.877	-2,8%	4.351	4.154	4,7%	4.381	-0,7%
09 - 10	8.205	8.223	-0,2%	8.547	-4,0%	3.961	3.731	6,2%	3.912	1,3%
10 - 11	7.826	8.106	-3,5%	8.331	-6,1%	3.465	3.340	3,7%	3.532	-1,9%
11 - 12	7.065	7.394	-4,4%	7.530	-6,2%	2.820	2.763	2,1%	2.930	-3,8%
12 - 13	6.119	6.454	-5,2%	6.886	-11,1%	2.339	2.183	7,1%	2.410	-2,9%
13 - 14	5.096	5.191	-1,8%	5.773	-11,7%	1.935	1.816	6,6%	2.087	-7,3%
14 - 15	3.772	3.996	-5,6%	4.328	-12,8%	1.445	1.526	-5,3%	1.764	-18,1%
15 - 16	3.275	3.393	-3,5%	3.673	-10,8%	1.207	1.285	-6,1%	1.403	-14,0%
16 - 17	3.552	3.523	0,8%	3.853	-7,8%	1.432	1.358	5,4%	1.480	-3,2%
17 - 18	4.017	4.058	-1,0%	4.360	-7,9%	1.461	1.480	-1,3%	1.602	-8,8%
18 - 19	4.065	4.201	-3,2%	4.219	-3,7%	1.368	1.362	0,4%	1.361	0,5%
19 - 20	3.455	3.761	-8,1%	3.769	-8,3%	1.115	1.077	3,5%	1.115	0,0%
20 - 21	2.896	3.073	-5,8%	3.071	-5,7%	1.185	1.189	-0,3%	1.229	-3,6%
21 - 22	2.329	2.427	-4,0%	2.466	-5,6%	1.126	1.087	3,6%	1.169	-3,7%
22 - 23	2.121	2.185	-2,9%	2.046	3,7%	1.255	1.196	4,9%	1.121	12,0%
23 - 24	2.208	2.457	-10,1%	2.179	1,3%	1.528	1.613	-5,3%	1.429	6,9%
24 - 01	2.436	2.500	-2,6%	2.569	-5,2%	1.858	1.931	-3,8%	1.943	-4,4%
01 - 02	1.380	1.387	-0,5%	1.397	-1,2%	1.085	1.150	-5,7%	1.057	2,6%
02 - 03	687	668	2,8%	684	0,4%	512	528	-3,0%	522	-1,9%
03 - 04	473	379	24,8%	460	2,8%	315	278	13,3%	346	-9,0%
04 - 05	345	320	7,8%	398	-13,3%	223	200	11,5%	283	-21,2%
05 - 06	392	349	12,3%	387	1,3%	216	198	9,1%	243	-11,1%

Font: 1ª Onada EGM 2015. Dades en milers.

Tot i això, la televisió és el mitjà amb més consumidors, tal com apunten més estudis apart de l'EGM. Per exemple, el Baròmetre d'Opinió Política, elaborat pel Centre d'Estudis d'Opinió, segueix la mateixa línia i, fins i tot, ens aporta una dada discordant amb l'EGM: segons la primera onada de l'any 2015 del BOC el mitjà a través del qual s'acostuma a informar la gent és, molt majoritàriament, la televisió, amb un 84 %, seguida de la premsa, amb un 42,1 %. En tercer lloc trobem la ràdio, amb un 32,5 % i, segons el Baròmetre, encara es manté per davant d'Internet, que compta amb un 29,9 % de les respostes.

TAULA IX: MITJANS D'INFORMACIÓ

Font: 1ª Onada 2015 BOC.

4.4 Tertúlies a les graelles actuals

Podem afirmar que són poques les franges horàries que, durant el dia, no compten, com a mínim, amb un espai de tertúlia a les graelles de la ràdio i la televisió actuals.

A les 06:00 “obren les portes” els que, com hem vist, són els programes “estrella” de la ràdio: els matinals. Després d’unes dues hores i mitja, aproximadament, de programació purament informativa, la gran majoria d’aquests programes obren el seu espai de tertúlia, cap a les 08:30 hores. El programa més escoltat de la ràdio espanyola és *Hoy por Hoy*, amb més de 3 milions oients, segons la 1ª Onada del 2015 de l’EGM. La seva tertúlia, dirigida per Pepa Bueno, compta amb participants com els periodistes Carlos Elordi, el filòsof Josep Ramoneda o el diplomàtic José María Ridaó, té una durada, aproximada, de 90 minuts i és la més escoltada de l’estat. Com veiem, l’espai de tertúlia es desenvolupa durant les hores en les quals la ràdio compta amb més oients.

A la mateixa hora i, amb la mateixa durada, les altres ràdios generalistes estatals ofereixen un espai de característiques similars: el nouvingut a la graella *Más de uno* d’Onda Cero, amb una tertúlia moderada per Carlos Alsina; *La Mañana* de la Cope, amb una tertúlia dirigida per Ángel Expósito i amb participants com el periodista Francisco Marhuenda, o *Las Mañanas de RNE* a RNE, presentada per Alfredo Menéndez, amb tertulians com els periodistes Alfonso Rojo o Carmen Morodo, presenten un format similar al d’*Hoy por hoy*, tot i que els temes tractats i els enfocaments que es donin sobre ells variïn en cada emissora.

A Catalunya, els programes matinals tenen una estructura molt similar. *El Món a RAC1* de RAC1, presentat per Jordi Basté, presenta una tertúlia en la mateixa franja horària amb tertulians com el periodista Màrius Carol o l’economista Xavier Sala Martín; *El Matí de Catalunya Ràdio* a Catalunya Ràdio, presentat per Mònica Terribas i amb un espai de tertúlia amb participants com el periodista Enric Vila o el notari Pedro Lecuona i, *El matí a Ràdio 4* de Ràdio 4, presentat per Ramon Castelló, amb tertulians com la periodista Milagros Pérez Oliva o l’advocat José Maria Cardellach. Aquest últim espai de tertúlia presenta una peculiaritat: les altres, compten amb 4-5 tertulians, de mitjana; en canvi, *El Matí de Ràdio 4* ofereix una tertúlia amb, només, dos participants.

A la televisió, els programes matinals comencen més tard, i l'hora i la duració de les tertúlies és més heterogènia que a la ràdio. A Catalunya, només trobem un espai matinal d'aquestes característiques perquè, de fet, només hi ha un programa informatiu matinal d'abast nacional. És *Els Matins* de TV3, presentat per Lúdia Heredia i Helena García Melero. A partir de les 9:00h, el programa ofereix un espai de tertúlia d'una durada, aproximada, d'una hora, moderada per Heredia i amb col·laboradors com el comunicòleg Joan Manuel Tresserras o l'historiador Joan B. Culla. Més tard, el programa compta amb més espais de xerrada i debat, amb altres participants, i sobre altres temes com la cultura o la moda. Són tertúlies i debats que s'allunyen de la política. Aquest aspecte el comparteixen els matinals d'àmbit estatal, tot i que els temes que es tracten poden ser molt diversos.

A les 09:00, a Telecinco, comença *El Programa de Ana Rosa* presentat per Ana Rosa Quintana. A la mateixa hora, a Antena 3, s'emet *Espejo Público* conduït per Susanna Griso. Tots dos finalitzen la seva emissió a les 12:30, aproximadament, i basen, gairebé la totalitat del seu programa, en els formats de tertúlia i debat de la majoria d'aspectes que tracten, sobre tot, crònica social i successos. També compten amb una tertúlia de caràcter genuinament polític: a *Telecinco*, amb participants com el periodista Eduardo Inda o el polític Antón Losada i, a Antena 3, amb tertulians com els periodistes Casimiro García-Abadillo o Ernesto Ekaizer.

A partir de les 12:30 i fins pocs minuts per sobre de les 14:00 els altres dos canals generalistes de Mediaset inicien dos nous espais de tertúlia: a La Sexta, amb la direcció i presentació d'Antonio García-Ferreras, s'emet *Al Rojo Vivo*, amb els periodistes Francisco Marhuenda i Eduardo Inda o la política Tania Sánchez com a tertulians habituals; a Cuatro, moderat per Javier Ruiz, s'emet *Las Mañanas de Cuatro*, amb els periodistes Jaime González, Carmen Morodo o Alicia Gutiérrez o l'ex-secretari de "procés constituent" de Podemos, Juan Carlos Monedero, com a freqüents tertulians.

La franja horària entre les 14:00 i les 16:00 està dedicada a la informació. A partir de les 16:00 tornen les tertúlies a les ràdios, amb els programes de "sobretaula". La majoria d'aquests programes s'emet de les 16:00 a les 19:00

hores. A la Cadena Ser, Carles Francino presenta *La Ventana*, que inclou un gran nombre de tertúlies temàtiques durant la setmana. Les més destacades son la tertúlia política i econòmica. Compten amb tertulians com els periodistes Carlos Carnicero o José Cepeda. A la mateixa hora, Onda Cero emet *Julia en la Onda* presentat per Julia Otero. 'El Gabinete', l'espai de tertúlia del programa, compta amb participants com els periodistes Alfredo Urdaci i Elisa Beni o l'economista Xavier Sala i Martín. Una hora bans, a les 15:00, s'inicia *La Tarde* a la Cope, presentada per Ramon García. A les 16:00, comença el seu espai de tertúlia amb el periodista José Luís Pérez o el filòsof Francesc Torralba. Catalunya Ràdio, RAC1 i RNE1 també emeten programes de "sobretaula" (*La Tribu*, *Versió RAC1* i *Esto me suena*, respectivament, però no compten amb un espai de tertúlia d'actualitat habitual. A la mateixa hora, a la televisió només hi ha dues tertúlies en marxa: a TV3, la del programa *Divendres* presentat per Xavier Coral, amb el periodista Tian Riba o l'economista Xavier Sala i Martín com a col·laboradors habituals, i *Más Vale Tarde*, a La Sexta, presentat per Mamen Mendizábal, amb els periodistes Daniel Montero o Ignacio Escolar com a tertulians habituals.

A partir de les 20:00 hores comencen els primers programes nocturns que compten amb un espai de tertúlia. A la Cadena SER, presentat per Àngels Barceló, s'emet *Hora 25*. A les 22:35 i fins les 23:30 s'emet la tertúlia (tots els programes estatals d'aquesta franja horària tenen una estructura similar), amb col·laboradors com els periodistes Fernando Berlín i Victoria Lafora. A Onda Cero, a la mateixa hora, s'emet *La Brujula*, presentat per María Hernández, amb col·laboradors com el periodista José Oneto o el polític del PP Pablo Casado. A la Cope, presentat per Juan Pablo Colmenarejo, s'emet *La Linterna*, amb un espai de tertúlia que compta amb col·laboradors habituals com els periodistes Francisco Marhuenda o Victoria Prego. A RAC1, de les 21:00 a les 23:00, s'emet *La Nit a RAC1*, presentat per Xavier Freixas, amb l'economista Gonzalo Bernardos o la periodista Natza Farré com a tertulians habituals.

Al *prime time* televisiu dels dies laborables la tertúlia és un espai amb poca presència. Només a canals generalistes de baixa audiència, com 13TV, amb *El Cascabel*, presentat per Antonio Jiménez, amb tertulians com els periodistes Graciano Palomo o Alfonso Merlos. Dijous, TV3 emet, setmanalment, el .CAT,

presentat per Ariadna Oltra, amb nombrosos tertulians i, pocs d'ells, amb periodicitat. Dissabte, a partir de les 21:30, La Sexta emet *La Sexta Noche*, presentat per Iñaki López, amb els periodistes Francisco Marhuenda o Eduardo Inda com a col·laboradors freqüents i, a les 22:00, Telecinco emet *Un Tiempo Nuevo*, amb la presentació de Sandra Barneda, amb els periodistes Jaime González o Pepa Bueno com a tertulians habituals.

Al panorama audiovisual actual no només hi ha tertúlies de caràcter genuïnament polític. En l'actualitat, trobem nombrosos espais de tertúlia d'altres àmbits com *El Chiringuito de Jugones* a Neox, *l'Esport Club* a Esport 3, *El Larguero* a la Cadena SER o *Tu Diràs* a RAC1, entre moltes altres. Alguns dels programes citats, anteriorment, també incorporen una tertúlia esportiva, com *El Món* a RAC1 o *Divendres*. També trobem en les graelles actuals espais de debat d'altres qüestions com la crònica rosa amb *Sálvame*.

4.5 Anàlisi de tertúlies representatives de la programació actual

Aquest apartat d'aquest Treball de Final de Grau busca analitzar alguns dels programes i/o formats de tertúlia més representatius de les graelles televisiva i radiofònica actuals. Estudiarà programes que compten amb un espai de tertúlia i buscant les diferències i semblances entre aquells que s'emeten i tenen veu a Madrid i Barcelona, i aquells que tenen titularitat pública i privada.

4.5.1 El Món a RAC1 i El Matí de Catalunya Ràdio

El Món a RAC1 és el programa “estrella” de RAC1. De dilluns a divendres, des de les 06:00 hores fins les 12, Jordi Basté presenta el programa de ràdio més escoltat de Catalunya. Segons la primera onada de l'EGM del 2015, el matinal compta amb 607.000 oients. El programa, com l'emissora, va complir 15 anys, en antena, el passat 1 de maig del 2015. Des de la seva aparició, amb Núria Ferrer i Ramon Pellicer al capdavant, el matinal de l'emissora del Grup Godó també ha estat presentat per Albert Om i, després, per Xavi Bosch fins que aquest, l'any 2007, deixés el programa en mans de Jordi Basté¹⁴

¹⁴ <http://www.rac1.org/elmon/blog/el-perque-de-tot-plegat-01-05-15/>

Durant les sis hores de durada, el programa segueix una estructura molt similar a la dels altres espais matinals de les altres emissores generalistes. Les primeres dues hores i mitja estan dedicades a la informació: cada trenta minuts, comença un profund butlletí de notícies que, a mesura que avança el matí, es van entrellaçant amb informacions d'última hora i amb un repàs a les notícies que aporten els altres mitjans. Jordi Basté duu la conducció d'aquest butlletí amb l'ajuda d'altres col·laboradors.

Les últimes dues hores estan dedicades a abordar altres temes de caràcter menys informatiu. Crítica televisiva, consells culinaris, tertúlia esportiva, crònica negra, borsa de treball, música o màgia són temes que surten de les 10:00 a les 12:00 hores.

Entre aquests dos blocs, de les 08:30 a les 10:00, aproximadament, es desenvolupa *El perquè de tot plegat*, l'espai de tertúlia de *El Món a RAC1*. Compta amb tertulians habituals però no diaris:

TAULA X: TERTULIANS HABITUALS *EL MÓN A RAC1*

Dilluns	Pilar Rahola (periodista), Màrius Carol (director de <i>La Vanguardia</i>), Xavier Sardà (periodista) i Joan López Alegre (historiador)
Dimarts	Jordi Graupera (periodista i filòsof), Antón Losada (polític), Nacho Martín Blanco (periodista) i José Antich (periodista)
Dimecres	Andrea Levy (diputada al Parlament de Catalunya del PP), Francesc Marc Álvaro (periodista), Rafael Nadal (periodista) i Toni Comín (ex-diputat al Parlament de Catalunya del PSC)
Dijous	Jaume Barberà (periodista), Jordi Barbeta (periodista), Vicent Sanchis (vicepresident d'Omnium Cultural) i Gonzalo Bernardos (economista)
Divendres	Ernest Folch (editor), Glòria Serra (periodista), Carles Vilarrubí (vicepresident del Futbol Club Barcelona), Jordi Bosch (actor) i Albert Gimeno (periodista)

Font: Elaboració pròpia

Aquesta és la composició habitual de la tertúlia diària d'*El Món a RAC1*. Pot canviar, puntualment, i fins i tot, comptar amb algun participant extra, però aquests són els tertulians usuals.

El Matí de Catalunya Ràdio és el programa matinal de *Catalunya Ràdio*. De dilluns a divendres, s'emet des de les 06:00 fins les 13:00 hores. L'ex-directora de TV3 va substituir Manuel Fuentes al capdavant dels matins de la ràdio pública catalana el setembre del 2015. Abans, havia estat presentat per Neus Bonet, Antoni Bassas i Josep Cuní. Segons la primera onada de l'EGM de l'any

2015, és el segon programa de ràdio més escoltat de Catalunya amb 410.000 oients.¹⁵

La seva estructura és similar a la del seu competidor directe, *El Món a Rac 1*, i els programes matinals de les altres ràdios generalistes. Les dues primeres hores i mitja estan dedicades a explicar les notícies i esdeveniments més importants del dia. Les últimes tres hores estan dedicades a abordar temes de caire menys informatiu que durant les primeres hores del dia i, sobre tot, l'última hora del programa, amb *Els Minoristes*, que fan una secció d'humor sobre l'actualitat política. És el tret diferencial més gran amb el seu competidor directe: una hora més de durada amb aquesta secció incorporada al matinal.

A partir de les 8:30 hores, Mònica Terribas realitza l'entrevista o les entrevistes del dia, a personatges destacats de l'actualitat política o cultural del país. Després, arrenca la tertúlia. És per això que la durada d'aquest espai pot variar entre els 40 i els 90 minuts, aproximadament,, segons el dia. La periodicitat dels tertulians, en aquest cas, és molt més baixa que la d' *El Món a RAC1* i aquests no solen aparèixer-hi un dia fixe de la setmana o, fins i tot, alguns d'ells, amb una freqüència habitual, tot i que en alguns casos, sí que passi.. *El Matí de Catalunya Ràdio* compta amb tertulians molt diversos segons l'actualitat. Per això, seria imprecís elaborar una taula de periodicitat i procedim a anomenar alguns dels més destacats: Xavier Bru de Sala, escriptor; Joan B. Culla, historiador; Josep Maria Fonalleras, escriptor; Rafael Nadal, periodista; Salvador Cardús, sociòleg; Miquel Puig, economista; Pedro Lecuona, notari, o l'escriptor Julià de Jodar.

Aquesta és una de les grans diferències entre ambdues tertúlies: la d'*El Món a RAC1* té una forta presència de periodistes i, en canvi, la d'*El Matí de Catalunya Ràdio* compta amb un gran nombre de tertulians d'altres àmbits. Tot i això, ambdues tertúlies "comparteixen" alguns tertulians com Xavier Sala Martín o Rafael Nadal.

¹⁵ <http://www.ccma.cat/premsa/catalunya-radio-obte-531-000-oients-segons-dades-de-legm-barometre-catalunya/nota-de-premsa/2538139/>

Les dues tertúlies d'aquests dos programes, sobre tot, per la seva rellevància mediàtica, són dues de les més importants de Catalunya i, aquestes, sempre s'han posat en qüestió, especialment, per la seva pluralitat¹⁶. Sobre tot, pel que fa referència al "procès": el mantra que les tertúlies catalanes només parlen d'independència i, a més a més, no donen veu a les opinions contràries a la independència és extens. És l'anomenada "espiral del silenci"¹⁷. Però, està fonamentat aquest mantra? Les tertúlies més rellevants d'àmbit català promouen la independència i silencien les opinions contràries? Media.cat i la Fundació Catalunya van elaborar, al novembre del 2014 l'informe "L'espiral del silenci a anàlisi", que estudiava la "pluralitat ideològica en l'eix nacional a les tertúlies catalanes i espanyoles" a partir de l'anàlisi de 70 tertúlies durant una setmana, del 29 de setembre al 3 d'octubre del 2014, i la posició dels seus participants respecte la consulta del 9 de novembre.¹⁸ Segons l'informe, a les tertúlies d'àmbit català analitzades (*El Matí de Catalunya Ràdio*, *El Món a RAC1*, *8 al Dia* i *2324*), durant la setmana estudiada, van sumar 110 tertulians: 69, a favor de la consulta i 41 en contra. Respecte la independència de Catalunya, 60 es mostraven a favor; 42, en contra i, 8, neutrals.

Al setembre del 2014, el col·lectiu Contrastant va elaborar amb el mateix objectiu: "Hi ha veus no independentistes a les tertúlies catalanes?"¹⁹ L'estudi va analitzar sis mesos de programació: del 2 de gener al 18 de juliol del 2014. Segons l'informe, durant les dates estudiades, *El Món a RAC1* va comptar amb 550 tertulians: 288 d'ells (52,4%), amb arguments a favor de la independència i 262 (47,6%) amb arguments a favor de posicions no independentistes. L'informe no va analitzar *El Matí de Catalunya Ràdio* perquè "només disposaven de les tertúlies de juny".

¹⁶ <http://opinio.e-noticies.cat/la-punteta/les-tertulies-progres-de-tv3-65456.html>

¹⁷ http://elpais.com/elpais/2013/12/27/opinion/1388171285_640821.html

¹⁸ http://www.fundaciocatalunya.cat/ca/premsa/lespiral_del_silenci_a_analisi_la_pluralitat_ideologica_e_n_leix_nacional_a_les_tertulies_catalanes_i_espanyoles/38/

¹⁹ <http://contrastant.cat/2014/09/26/hi-ha-veus-no-independentistes-a-les-tertulies-catalanes/>

Podem concloure que les tertúlies d'àmbit català gaudeixen d'una alta quantitat de pluralisme i que les dues més escoltades de Catalunya, també. Per tant, les dues tertúlies de més audiència de Catalunya, amb més d'un milió d'oients entre ambdues, aporten opinions plurals en la seva tasca de creadors d'estats d'opinió.

4.5.2 Hora 25 i La Linterna

De dilluns a divendres, de les 20:00 a les 00:00 hores, Àngels Barceló dirigeix i presenta *Hora 25* a la Cadena Ser. Ho fa des del gener de 2008, quan va rellevar el traspasat Carlos Llamas, que havia estat al capdavant de l'espai durant 15 anys.²⁰ És un programa de llarga trajectòria: la seva primera emissió data del 31 de gener de 1972, sota la direcció i presentació de Manuel Ferrand i ha comptat amb altres periodistes al capdavant durant la seva trajectòria: Javier Roch, Luis Rodríguez Olivares, Iñaki Gabilondo, Manuel Antonio Rico, Fermín Bocos i Manuel Campo Vidal.²¹

Amb l'avançament de l'inici del programa per a compartir horari amb els altres programes vespertins i nocturns de les ràdios generalistes estatals, l'estructura d'*Hora 25* és molt similar a ells. La primera hora està dedicada a la informació: Àngels Barceló repassa l'actualitat del dia i, de les 20:30 a les 21:00, dona pas a la secció *Hora 25 deportes* que analitza l'actualitat esportiva de la jornada. Aquesta secció té una desconexió a Catalunya i la presenta Edu Polo. Després del butlletí informatiu de les 21:00, la segona hora del programa busca repassar, en profunditat, els grans temes d'actualitat de la jornada. Ho fa a través d'entrevistes als personatges més destacats del dia, participació dels oients i opinions d'experts. La tercera hora del programa està dedicada a un ampli butlletí informatiu, dirigit per la mateixa Barceló amb l'equip de redactors del programa. A les 23:00 es fa un repàs a un tema d'actualitat cultural del dia i, a partir de les 23:15, aproximadament, comença la tertúlia. Després d'una cançó d'entrada, diferent cada dia, Àngels Barceló dóna pas a "l'anàlisi" de la jornada amb els col·laboradors. La tertúlia està formada per tres participants i la

²⁰ http://elpais.com/diario/2008/01/07/radiotv/1199660401_850215.html

²¹ http://cadenaser.com/ser/2012/01/31/sociedad/1327979607_850215.html

moderadora. La periodicitat dels tertulians, que participen a un dia assignat, és alta. Aquesta és la composició habitual de la tertúlia d'*Hora 25* en una setmana tipus:

TAULA XI: TERTULIANS HABITUALS D'HORA 25

Dilluns	Miguel Ángel Aguilar (periodista), Emilio Contreras (periodista) i Fernando Vallespín (politòleg)
Dimarts	Paco Giménez Alemán (periodista), Carmen del Riego (periodista), Javier de Lucas (catedràtic de Filosofia del Dret)
Dimecres	Antonio Naranjo (periodista), Alberto Pozas (periodista), Cristina de la Hoz (periodista)
Dijous	Javier Aroca (antropòleg), Milagros Pérez Oliva (periodista) i i Berna González Harbour (periodista)
Divendres	Fernando Berlín (periodista), Juan Carlos Jiménez (sociòleg), Victoria Lafora (periodista)

Font: Elaboració pròpia

Tot i això, els dies de participació dels tertulians poden canviar de manera puntual. La tertúlia, de la mateixa manera que el conjunt del programa, està dedicada a repassar la informació que ha succeït durant tot el dia. Té una durada d'entre 30 i 45 minuts, aproximadament, i és una tertúlia pausada i sense estridències. La interrupció es poc habitual perquè la moderadora no ho permet. Com veiem, és una tertúlia formada de manera, gairebé, íntegra per periodistes. Tot i això, davant un tema puntual d'importància, també s'hi incorporen experts en la matèria en qüestió.

El programa també organitza "tertúlies polítiques", en les quals hi participen representants dels partits polítics per a debatre sobre l'actualitat. La periodicitat d'aquestes tertúlies és indeterminada.

La Linterna és el programa nocturn de la Cope. S'emet, de dilluns a divendres, entre les 19:00 i les 00:00 hores i està dirigit i presentat per Juan Pablo Colmenarejo des de l'any 2009²², quan va rellevar César Vidal després de la marxa d'aquest a esRadio. Anteriorment, després del primer director i presentador, Javier González Ferrari, al capdavant del programa també hi van ser Luis Herrero, Federico Jiménez Losantos i José Apezarena.

L'estructura del programa és similar a la del seu gran competidor, tot i la diferència d'una hora de durada. La primera hora es un ampli butlletí informatiu. Juan Pablo Colmenarejo comença *La Linterna* repassant, durant un quart d'hora, l'actualitat diària; de les 19:15 a les 19:30, Manolo Lama i Ruben Martín aporten els titulars de l'actualitat esportiva de la jornada i, de les 19:30 a les 20:00, es repassen altres temes d'interès del dia i la informació local.

La segona hora comença amb l'editorial de Colmenarejo i es fa un altre ampli butlletí informatiu, dirigit per ell mateix amb la participació dels redactors del programa. A les 20:30, Manolo Lama i Rubén Martín la informació esportiva detallada fins les 21:00.

La tercera hora del programa està dedicada a l'actualitat econòmica. Després d'explicar els temes d'interès de la jornada, de les 21:30 a les 22:00 hi ha la "reunió de l'equip econòmic": una tertúlia econòmica, moderada per Colmenarejo amb dos economistes: cada dilluns, amb Pedro Fraile y José Ramón Pin Arboledas i, els altres dies de la setmana, amb altres tertulians sense dia assignat com José Antonio Navas o Rafael Pampillón.

A les 22:00, Juan Pablo Colmenarejo, ajudat de la redacció, fan un altre ampli butlletí informatiu i entrevista un personatge destacat de l'actualitat del dia. A partir de les 22:30 hores, aproximadament, comença la tertúlia. Té una durada d'una hora i està dividida pel butlletí informatiu de les 23:00. Compta amb tertulians habituals, no diaris, però amb un dia assignat:

²² <http://233grados.lainformacion.com/blog/2013/05/jos%C3%A9-luis-p%C3%A9rez-sustituye-a-juan-pablo-colmenarejo-como-director-de-informativos-de-cope.html>

TAULA XII: TERTULIANS HABITUALS DE LA LINTERNA

Dilluns	Victoria Prego (periodista), Javier Redondo (periodista) i Mikel Buesa (economista)
Dimarts	Ramón Pérez Maura (periodista), Federico Quevedo (periodista) i Fernando Jáuregui (periodista)
Dimecres	Bieito Rubido (periodista) i Carlos Sánchez (periodista)
Dijous	Ángel Collado (periodista) i Iñaki Gil (periodista)
Divendres	Francisco Marhuenda (periodista), Manuel Marín (periodista) i Javier Fernández Arribas (periodista)

Font: Elaboració pròpia

Tot i això, puntualment, les aparicions dels tertulians poden variar i ubicar-se fora del seu dia habitual. Aquesta segona tertúlia del programa es realitza amb la participació plena de periodistes, en contraposició amb la primera, en la qual només hi participen economistes. Format similar a la tertúlia econòmica d'*Hora 25*, tot i que la de *La Linterna* tingui una periodicitat diària. Ambdues tertúlies es realitzen amb poques estridències i interrupcions. La falta de pluralisme és un factor que ho determina. Els periodistes que formen la tertúlia de *La Linterna* també ho fan les de 13TV o esRadio. A la SER, també són periodistes amb una línia editorial en concordança a la cadena. Tot i la falta de pluralisme de l'un i de l'altre, ambdós programes es contraposen i permeten rebre les dues visions de l'actualitat diària a la mateixa hora.

Hoy por Hoy és el programa més escoltat d'aquesta franja horària i, no només això: és el programa de ràdio ubicat fora de la franja matinal, amb més oients: 1.249.000 espectadors, segons la 1ª Onada de l'EGM. *La Linterna*, per la seva banda, és el segon programa de la ràdio estatal generalista amb més oients: 639.000, segons la mateixa onada de l'EGM. A diferència de la franja matinal, la COPE emet el segon programa amb més audiència en aquesta franja.

4.5.3 .CAT i La Noche en 24H

Cada dijous, a les 22:40 hores, TV3 emet el .CAT, presentat per Ariadna Oltra. És, sens dubte, el programa amb menys periodicitat dels analitzats i un dels que menys en té de la graella televisiva actual. Aquest espai setmanal ofereix tertúlies i debats, molt diferents entre si, amb temes molt diversos. Per exemple, aquests van ser els programes del mes d'abril del 2015:

TAULA XIII: COMPOSICIÓ DEL .CAT DEL MES D'ABRIL DE 2015

9 d'abril	“El franquisme: del silenci a la memòria”. Tertulians: Roger Heredia, impulsor del Banc d'ADN; Miquel Puig, coordinador de les tasques de cerca de desapareguts i fosses comunes; Andreu Mayayo, catedràtic d'història contemporània a la UB; Joan Tardà, diputat d'ERC al Congrés; Daniel Arasa, historiador; Fernando Sánchez Costa, historiador i diputat del PP al Parlament i, Manel Perona, president de l'Associació per la Recuperació de la Memòria Històrica de Catalunya
16 d'abril	“Sant Jordi: sis visions del procés” Tertulians: Vicent Partal, Jordi Mercader, Joan Tapia, Pere Martí Colom, Patrícia Gabancho i Justo Molinero. Tots sis, autors de sis llibres relacionats amb el “procés”.
23 d'abril	“Estimar” Programa especial sobre el mot “estimar” durant la diada de Sant Jordi. Tertulians: Xavier Rubert de

	Ventós (filòsof), Natza Farré (periodista), Albert Espinosa (guionista) i Montserrat Carulla (actriu).
30 d'abril	“Estem sortint de la crisi? A quin preu”? Tertulians: Joan Carles Gallego, secretari general de CCOO; Ernest Urtasun, eurodiputat d'ICV-EUiA; Marc Vidal, emprenedor; Maria Àngels Valls, investigadora de l'Institut d'Estudis Laborals d'ESADE i Valentí Pich, president de la Comissió d'Economia i Fiscalitat de Foment del Treball.

Font: Elaboració pròpia

Com veiem, la tertúlia del .CAT està formada per sis tertulians (excepte els programes especials com el de la Diada de Sant Jordi) i la moderadora, i ho fan asseguts a les seves respectives cadires i sense taula. Els debats, a més a més, aporten un gran nombre de punts de vista del tema tractat i, per tant, són plurals. Un exemple clar és el programa “Estem sortint de la crisi? A quin preu?”, al qual hi tenen cabuda un representant sindical, un eurodiputat de l'esquerra alternativa, una investigadora d'ESADE o un membre de Foment del Treball.

Tot i això, la pluralitat del programa ha estat posat en entredit. El dijous 28 de maig, quatre dies després de les eleccions municipals, Ariadna Oltra va conduir un debat anomenat “El sobiranisme davant del 27-S”, en el qual, representants dels tres partits sobiranistes amb representació al Parlament de Catalunya i els presidents de l'Assemblea Nacional Catalana i d'Òmnium Cultural debatien sobre l'estat del “full de ruta” després dels comicis. El PP de Catalunya va denunciar que “CDC ha començat la seva campanya a TV3 amb els diners de

tots els catalans".²³ El director de TV3, Eugeni Sallent, va defensar el programa argumentant que "no era un debat sobre la independència".²⁴

Durant el més d'abril, el programa va arribar al seu mínim històric d'audiència. Tot i que el primer programa del més sobre el franquisme va obtenir 232.000 espectadors i una quota de pantalla del 8,2%²⁵, el programa del 16 d'abril es va quedar amb 189.000 espectadors i una quota de pantalla del 7,8 %²⁶, el programa especial sobre la Diada de Sant Jordi va obtenir un 7,8 % de quota de pantalla amb 203.000 espectadors²⁷ i, l'últim programa del més, sobre la sortida de la crisi, va registrar un 6,5 % de quota de pantalla amb 166.000 espectadors, el seu mínim històric.²⁸

La Noche en 24 horas s'emet, de dilluns a divendres, de les 22:30 a les 00:00 hores al canal informatiu de RTVE, el canal 24H. Està presentat per Sergio Martín, des que aquest rellevés Ana Ibáñez, l'any 2013. La direcció i presentació del programa ha anat variant amb els canvis del govern central. Després de les eleccions generals del 20 de novembre de 2012, Xabier Fortes va deixar la direcció del programa en mans d'Ibáñez. El programa repassa l'actualitat a través d'una tertúlia. El programa també compta, molt freqüentment, amb entrevistes a personatges d'actualitat i, en moltes ocasions, realitza una entrevista coral per part del moderador i els tertulians. El programa compta amb tertulians habituals però no diaris:

²³ <http://www.ppcatalunya.com/el-ppc-denuncia-que-cdc-ha-comenzado-su-campana-en-tv3-con-el-dinero-de-todos-los-catalanes/>

²⁴ http://www.ara.cat/media/Eugeni-Sallent-Cat-sobre-independencia_0_1366663377.html

²⁵ http://www.ara.cat/premium/Polonia-lidera-Avatar-segueix-triomfant_0_1336666444.html

²⁶ http://www.ara.cat/premium/Catala-lidera-millor-dels-ultims_0_1340865999.html

²⁷ http://www.ara.cat/premium/media/Polonia-derrota-Supervivientes-lideratge-prime_0_1345065588.html

²⁸ http://www.ara.cat/premium/Polonia-lidera-prime-minim-temporada_0_1349265178.html

TAULA XIV: TERTULIANS HABITUALS DE LA NOCHE EN 24 HORAS

Dilluns	Carmen Morodo (periodista), José María Crespo (periodista), José María Brunet (periodista) i Juande Colmenero (periodista)
Dimarts	Manuel Erice (periodista) / Fermín Bocos (periodista), Cristina de la Hoz (periodista) i Eva Orué (periodista)
Dimecres	Carmelo Encinas (periodista), Esther Esteban (periodista), Antonio Pérez Henares (escriptor) i Ricardo Martín (periodista)
Dijous	Víctor Arribas (periodista), Charo Zarzalejos (periodista), Victoria Lafora (periodista), Manuel Cerdán (periodista) i Antonio Arráez (periodista)
Divendres	Graciano Palomo (periodista), Julio César Herrero (degà de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universidad Camilo José Cela), Antonio Papell (periodista) i José Oneto (periodista)

Font: Elaboració pròpia

Aquesta és la composició habitual de la tertúlia de *La Noche en 24 H* però, puntualment, pot canviar i, fins i tot, afegir altres tertulians. Col·laboren amb assiduïtat els periodistes Paulino Guerra, Nativel Preciado, Carmen del Riego o Ángel Expósito. Cada dia hi ha quatre tertulians i el moderador i, a la tertúlia diària, s'hi afegeix José Hervás per a repassar la revista de premsa estatal de l'endemà. Els tertulians debaten asseguts al voltant d'una taula.

La pluralitat dels tertulians és molt baixa. Molts d'ells són, també, habituals d'altres tertúlies com *El Cascabel* o *La Linterna*, amb una línia ideològica molt

definida. L'informe "l'espiral del silenci" de Media.Cat i la Fundació Catalunya, durant les dates analitzades, dels 20 participants de la tertúlia de *La Noche en 24 horas* d'aquella setmana, els 20 argumentaven contra la consulta i contra la independència i, cap d'ells, ho feia a favor. La mitjana d'audiència del programa, des de la seva emissió, està al voltant de l'1 %. El programa de més audiència va ser el del divendres 5 de desembre, amb la primera entrevista a Pablo Iglesias per part de la radiotelevisió pública estatal. Aquell dia, *La Noche en 24 horas* va triplicar la seva mitjana d'audiència i va obtenir un 3,1 % de *Share*, amb 498.000 espectadors. Aquella entrevista va rebre fortes crítiques per la poca pluralitat de la taula i per preguntes realitzades a Iglesias com "Hemos visto a Pablo Iglesias defender la salida de los presos de Eta de las cárceles. Esta semana estará usted de enhorabuena, entonces".²⁹ Fins i tot, el Consell d'Informatius de TVE va demanar la dimissió del director i presentador del programa per haver emprat un "to més agressiu de l'habitual envers l'entrevistat i haver llençat una afirmació insidiosa".³⁰

Ambdues tertúlies presenten un format calmat i amb poques estridències.

4.5.4 La Sexta Noche i Un Tiempo Nuevo

El 26 de gener del 2013 La Sexta va estrenar *La Sexta Noche*, presentat per Iñaki López, amb l'objectiu de competir amb el programa de tertúlia política que Telecinco emetia en aquell moment: *El Gran Debate*, presentat per Jordi González.³¹ Des d'aleshores, cada dissabte, de les 21:30 a les 02:30 hores de la matinada del diumenge, Iñaki López presenta un ampli programa de debat i tertúlia que es combina amb algunes entrevistes.

És un programa que ha comptat i compta amb un gran nombre de tertulians però, la periodicitat d'aquests és molt alta. L'espai es divideix en dues "taules" (tot i que els tertulians debaten sense taula, és el nom que li atorga el mateix

²⁹ http://www.huffingtonpost.es/2014/12/06/sergio-martin_n_6280070.html

³⁰ <http://www.elperiodico.com/es/noticias/tele/periodistas-tve-dimision-sergio-martin-3757370>

³¹ <http://www.formulatv.com/noticias/28973/estreno-lasexta-noche-sabado-26-enero/>

programa): la taula d'actualitat política, amb els periodistes Francisco Marhuenda, Eduardo Inda, Antonio Martín Beaumont i Xavier Sardà com a tertulians fixes i, a més a més, està formada per polítics, alguns d'ells, amb una gran periodicitat d'aparició. El cas més representatiu es el d'Antonio Miguel Carmona, del Partit Socialista de Madrid que va ser un tertulià fixe del programa fins l'inici de la precampanya electoral per als comicis municipals en els quals ell era el candidat del seu partit a l'alcaldia de Madrid. El programa dóna una veu fixa a representants del PP, PSOE, Podemos i Izquierda Unida en cada programa com Agustín Conde, Lucía Rodríguez, Carolina Bescansa o Javier Couso, respectivament, i en molts programes dona veu a altres partits com Ciutadans o UPyD, amb representants com Carlos Carrizosa o Irene Lozano, respectivament.

Un altre dels tertulians que tenia periodicitat fixa al programa és Pablo Iglesias, l'actual secretari general de Podemos. Abans de la constitució del partit, l'aleshores professor universitari es va convertir en un fixe de la tertúlia de *La Sexta Noche*, on hi va protagonitzar enfrontaments tensos, sobre tot, amb Eduardo Inda³² El programa ha estat acusat de ser un altaveu d'Iglesias i de Podem, per part del PP i , sobre tot, d'Esperanza Aguirre³³. Curiosament, però, les visites de Pablo Iglesias, ja com a secretari general de Podem i en format d'entrevista, han atorgat màximes cotes d'audiència al programa ³⁴ Molt destacable la del 4 d'octubre del 2014, quan el programa va arribar al 16,2% de quota de pantalla, un 6,1 % més que en el programa anterior, amb la presència d'Iglesias³⁵.

El debat comença després de la introducció dels temes per part de la co-presentadora, Andrea Roperó, i Iñak López el modera de peu amb els vuit tertulians (quatre, a la dreta del presentador i quatre, a l'esquerra). És una tertúlia que neix de la generació del conflicte entre la contraposició d'opinions dels diferents tertulians i sol ser un debat crispat. Ha tingut “sortides de to”

³² https://www.youtube.com/watch?v=4AZ6l_erQeo

³³ http://www.lasexta.com/noticias/nacional/esperanza-aguirre-entiendo-que-tanta-propaganda-victoria-syriza_2015012600108.html

³⁴ <http://www.lavozlibre.com/noticias/ampliar/1065487/pablo-iglesias-vuelve-a-ser-talisman-para-la-sexta-noche-que-lidera-el-sabado>

³⁵ <http://blogs.lainformacion.com/telediaria/2014/10/05/pablo-iglesias-lanza-a-la-sexta-noche-a-maximo-historico-de-audiencias/>

sonades com la del periodista Alfonso Rojo, quan va ser expulsat del plató després de dir “gordita” a l’aleshores portaveu de la Plataforma d’Afectats per la Hipoteca, Ada Colau.³⁶ A més a més, cada programa compta amb un economista i la seva “pissarra”, que se sumen a la tertúlia després d’explicar un aspecte d’interès de l’actualitat econòmica. Els més habituals són José Maria Gay de Liébana, Juan Ramón Rallo o José Carlos Díez. Tot i que sigui una tertúlia molt plural perquè s’hi veuen representats un gran nombre de partits parlamentaris estatals, no és una tertúlia plural quan parlen del “procés” català. És un tema molt recurrent en el programa, però la presència de polítics de partits catalans és gairebé residual. I, si emmarquem Ciutadans com a partit estatal, la presència es gairebé nul·la. L’última presència d’un representant d’un partit d’àmbit català és la d’Oriol Junqueras, el 25 d’abril.

La segona “taula” de la nit, comenta altres temes de l’actualitat política de la setmana. Es manté el format de presentació dels temes per part d’Andrea Roperó i la moderació del debat per part d’Iñaki López però, en aquest cas, són sis els tertulians (tres, a la dreta del presentador i tres, a la seva esquerra) i està formada, només, per periodistes. Els tertulians habituals d’aquesta “taula” són Francisco Marhuenda, Eduardo Inda, Carmelo Encinas, Elisa Beni, José Luis Roig i Javier Aroca.

El programa també compta amb un apartat d’entrevistes. Són corals i les realitzen Iñaki López, habitualment, amb els periodistes Ignacio Escolar, Eduardo Inda, Xavier Sardà o Lucía Méndez. *La Sexta Noche* va incorporar, durant la campanya electoral de les eleccions municipals i autonòmiques, la secció *La calle pregunta*, en la qual, després de l’entrevista per part dels periodistes, eren membres del públic del programa els que preguntaven als polítics participants.

Després de la desaparició d’*El Gran Debate*, Telecinco va estrenar el 25 d’octubre del 2014 *Un Tiempo Nuevo*, per a competir amb *La Sexta Noche* la nit dels dissabtes. Presentat per Sandra Barneda, el format del programa és molt similar al del seu competidor (de la mateixa manera que el de *La Sexta Noche* també ho era al de *El Gran Debate*). El programa comença mitja hora

³⁶ https://www.youtube.com/watch?v=_S8ohWJMyXc

més tard que el de La Sexta i, acaba, aproximadament, a la mateixa hora: de les 22:00 a les 02:30 hores de la matinada del diumenge.

La moderadora dels debats és Sandra Barneda. La tertúlia neix després que el co-presentador, Javier Ruiz, introdueixi els temes més destacats de l'actualitat setmanal. Sandra Barneda, asseguda a una cadira, modera el debat amb, normalment, tres tertulians a cada banda. La tertúlia no es desenvolupa al voltant d'una taula. Com passa a *La Sexta Noche*, el programa es divideix en dues "taules": una que compta amb més presència política, amb habituals com Juan Carlos Monedero, aleshores secretari de "procés constituent" de Podemos o Miguel Ángel Rodríguez, ex-portaveu del govern d'Aznar. El pluralisme dels partits de l'arc parlamentari espanyol és menor a *Un Tiempo Nuevo*, que selecciona els tertulians polítics segons els fets d'interès de l'actualitat setmanal. Alguns dels periodistes habituals a les tertúlies del programa són Pepa Bueno, Esteban Urreiztieta o Jaime González.

El gran tret diferencial d' *Un Tiempo Nuevo* respecte el seu gran competidor es el format del "cara a cara", molt utilitzat al programa de Telecinco. Dos convidats debaten, de peu i davant d'un faristol, sobre un fet determinat. Són dues persones amb plantejaments i arguments molt diferents, mitjançant els quals, es busca la generació del conflicte. Durant la campanya electoral també hi ha participats polítics. Per exemple, el 17 d'abril, Ángel Gabilondo i Cristina Cifuentes, candidats del PSOE i del PP a la Comunitat de Madrid, van mantenir un cara a cara al programa.

Un Tiempo Nuevo també compta amb la "pissarra" d'un economista cada dissabte. L'últim fitxatge d'aquesta secció ha estat José María Gay de Liebana que, anteriorment, ho feia a *La Sexta Noche*.

La tensió habitual amb la qual es desenvolupen les tertúlies del programa també ha dut "sortides de to" al plató, com aquesta, en la que la moderadora va haver de demanar silenci en repetides ocasions als tertulians i va exigir respecte envers l'audiència.³⁷

³⁷ http://www.telecinco.es/untiemponuevo/programas/programa-21-14-03-15/Sandra-Barneda-estalla-tertulianos-respeten_2_1955655002.html

Tot i que la intenció d'*Un Tiempo Nuevo* a la seva aparició era competir, directament, amb *La Sexta Noche*, no ho ha aconseguit. El 25 d'octubre, data de la seva aparició, el programa presentat per Barneda va aconseguir un 9,2% de quota de pantalla amb 1.1 milions d'espectadors, pels 2 milions i 16,6% de quota del programa de *La Sexta* d'aquell dissabte.³⁸ Durant el seu recorregut a la graella sempre ha estat per darrere del seu competidor. L'últim programa emès, el 16 de maig, *Un Tiempo Nuevo* va registrar un 7,5 % de quota de pantalla amb 791.000 espectadors, pel 9,6% de quota i 999.000 espectadors del programa presentat per Iñaki López³⁹ Davant la baixa audiència del programa, Telecinco ha decidit fer una parada en l'emissió de dues setmanes, fins el 6 de juny, quan s'emetrà l'últim programa a la cadena abans que aquest passi a Cuatro.⁴⁰

³⁸ <http://www.bfacemag.es/television/se-agota-el-tiempo-nuevo-de-telecinco-para-la-reconquista-politica/>

³⁹ <http://www.formulatv.com/noticias/46289/audiencias-un-tiempo-nuevo-hunde-telecinco/>

⁴⁰ <http://www.formulatv.com/noticias/46166/un-tiempo-nuevo-traslada-cuatro-malas-audiencias-telecinco/>

5. Conclusions

Després d'estudiar la història de la ràdio i la televisió a Espanya i Catalunya, hem constatat que la pluralitat als mitjans de comunicació ha vingut donada dels canvis intrínsecs dels mateixos mitjans, acompanyats dels canvis socials, culturals i històrics de l'estat. Amb aquesta evolució, la tertúlia, un format de comunicació històric que adquireix importància durant el segle XVIII, apareix als anys quaranta a la ràdio espanyola. Tot i això, durant la dictadura és un gènere prohibit als mitjans de comunicació i no és fins l'any 1976, amb l'estrena de *La Clave*, a TVE, quan apareix el format, tal com el coneixem en l'actualitat, a un mitjà estatal.

Des de l'aparició de *La Clave* i de *La Trastienda* – el programa de tertúlia radiofònica pioner- al 1984, el format ha evolucionat molt. De fet, el gènere de la tertúlia i el debat suscita discrepàncies entre els teòrics de la comunicació. El que és tan clar com obvi és que requereix de la confrontació d'opinions entre dos o més participants. També és acceptat, majoritàriament, que no es tracta d'un gènere informatiu.

Des de la seva, relativament, recent aparició a la història dels mitjans de comunicació, el format ha variat notablement. En un primer moment, era un format que s'intentava desmarcar d'aquells programes amb un fil conductor basat en la simple discordança: el que es buscava era contraposar per a arribar a una conclusió. Tot i això, en alguns casos ja hi va haver polèmiques.

La Clave ja era un programa que influenciava la vida política estatal. Tot i això, el gran esclat ve després de l'aparició de *Tómbola*. El programa de Canal 9, una tertúlia sobre la crònica "rosa", és un dels grans referents, quant a format, de les tertúlies actuals. Tot i ser un programa amb fortes crítiques, els seus índexs d'audiència eren bons.

En l'actualitat, el format ha inundat les graelles televisives i radiofòniques. Des de primera hora del matí, amb els programes matinals radiofònics i, fins la nit, amb el final dels programes nocturns, el nombre de tertúlies és molt gran. No són, només, tertúlies de caràcter genuïnament polític: també hi ha un notable nombre de tertúlies esportives, econòmiques o de crònica social. Salvador

Cardús, professor titular de Sociologia de la Comunicació a la Universitat Autònoma de Barcelona, creu que la gran quantitat de tertúlies que apareixen a les graelles actuals poden generar desinformació i, a vegades, aporten “en el millor dels casos, una sessió d'esgrima intel·ligent, pot ser interessant. Però si l'oient no té un partit pres per un tertulià determinat, més aviat ha d'acabar confús”.

A més a més, els índexs d'audiència que obtenen aquests programes és molt elevat. El programa amb més audiència de la ràdio estatal és *Hoy por Hoy*, de la Cadena SER. Dins d'aquest, la franja horària amb més oients és la que va de les 8:30 a les 10:00, coincidint amb la tertúlia: més de 8 milions d'oients, segons la primera onada de l'EGM del 2015 durant aquest interval horari. No totes les tertúlies tenen bona audiència: el .CAT de TV3 assoleix, setmanalment, el seu mínim històric. En canvi, programes com *La Sexta Noche* ha arribat a obtenir 2 milions d'espectadors en un mateix programa. Per a Salvador Cardús, “no es pot dir que totes les tertúlies busquin el mateix, però les audiències assenyalen bé quines tenen més audiència, i són en les que hi ha garrotades”.

L'audiència dels programes de tertúlia, com hem vist durant aquest Treball de Final de Grau. La influència també és quelcom rellevant. Un dels casos més importants és l'ascens d'un partit com Podemos, després de les nombroses aparicions de qui ara és secretari general del partit, Pablo Iglesias, a programes de tertúlia com *La Sexta Noche*. Però, vist això, quina és la influència real d'aquestes? Per a Salvador Cardús, “potser en allò que més poden determinar les opinions és per l'exclusió de determinades posicions del marc de debat que proposen. És més important allò que amaguen que el que mostren. En general, però, la gent les escolta per trobar expressades les idees que ja té, i potser per trobar la manera d'expressar-les de manera més documentada o clara.”

Les tertúlies s'han convertit en una de les grans eines de construcció d'opinió del “quart poder” que formen els mitjans de comunicació en una democràcia. N'hi ha de més i de menys plurals o de més i de menys escandaloses, però la seva presència a les graelles és molt alta i són un actor fonamental per a entendre els canvis socials actuals.

D'aquesta manera, refutem la hipòtesi inicial: les tertúlies influeixen en la creació d'estats d'opinió.

6. Bibliografia

LLIBRES

BAGET, Josep Maria (1994): "Història de la televisió a Catalunya". Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació. Generalitat de Catalunya.

BUSTAMANTE, Enrique (2013): "Historia de la radio y la televisión en España. Una asignatura pendiente de la democràcia". Barcelona: Gedisa.

GARCÍA, Víctor Manuel i GUTIÉRREZ, Liliana María (2011): "Manual de géneros periodísticos". Bogotá: ECOE Ediciones.

McCOMBS, Maxwell (2006): "Estableciendo la agenda". Barcelona: Paidós.

PALACIO, Manuel (2001): "Historia de la televisión en España". Barcelona: Gedisa.

PANIAGUA, Pedro (2009): "Información e interpretación en periodismo. Hacia una nueva teoría de los géneros". Barcelona: Editorial UOC.

RESEÑA, Equipo (1989): "Doce años de cultura española (1976-1987)". Madrid: Encuentro Ediciones.

SALAVERRÍA, Ramón i CORES, Rafael (2005): "Géneros periodísticos en los cibermedios hispanos". Sevilla: Comunicación Social Ediciones y Publicaciones.

SINOVA, Justino (2006): "La censura de la prensa durante el franquismo". Barcelona: DEBOLSILLO.

ARTICLES I INVESTIGACIONS

ALVINYÀ, Jordi (2001): "Presència del català al mercat audiovisual". Barcelona: Revista de llengua i dret, número 35.

BLASCO, Marc (2013): "Propuesta metodològica para el anàlisis de la tertulia política en televisión. Estudio de caso. Las tertulias políticas de "Els Matins" de

TV3 y “8 al Día” de 8TV en el contexto de la Diada Nacional de Catalunya”. Coimbra: Universidade de Coimbra.

CERVERA, Javier (1998): “La radio: una arma más de la Guerra Civil en Madrid”. Historia y Comunicación Social, número 3.

MARÍN, Carles (2008): “Los informativos de televisión a través de su lenguaje: ¿Periodismo de información o periodismo de opinión?”. Madrid: Universidad Rey Juan Carlos.

MORENO, Pastora (2002): “La tertulia radiofónica, foro para el siglo XXI”. Estudios sobre el mensaje periodístico, número 8.

PÉREZ, María de los Ángeles (2001): “Espacios y prácticas de sociabilidad en el siglo XVII: tertulias, refrescos y cafés de Barcelona”. Universitat de Barcelona: Cuadernos de Historia Moderna, número 26.

RUBIO, José María (2009): “Opinión pública y medios de comunicación. Teoría de la *agenda setting*”. Gazeta de Antropología.

SÁNCHEZ, Chelo (2005): “Análisis de un caso de comunicación política: cómo se produce la opinión en el caso de las tertulias políticas de la radio española”. Madrid: VII Congrés Espanyol de la Ciència Política i de l'Administració: Democràcia i Bon Govern.

INFORMES

Anuari Estadístic de Catalunya. 2015. Idescat.

Baròmetre d'Opinió Política. 1ª Onada 2015: Centre d'Estudis d'Opinió.

Estadística de l'Audiovisual a Catalunya. (EAUVI). 2012. Idescat.

Estudio General de Medios (EGM). 1ª ola 2015. Febrero-Marzo.

Informe sobre l'Audiovisual a Catalunya. 2014. Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

L'espiral del silenci a anàlisi. La pluralitat ideològica en l'eix nacional a les tertúlies catalanes i espanyoles. (2014): Media.Cat i Fundació Catalunya

WEBGRAFIA

ARA (2015): "El Món a RAC1 es manté com el programa líder a Catalunya amb 607.000 oients". 15 d'abril de 2015. http://www.ara.cat/media/RAC1-mante-programa-Catalunya-oients_0_1339666117.html (Consultat el 10 de maig de 2015).

ARA (2015): "Eugeni Sallent: 'El .CAT no era un debat sobre la independència". 30 de maig de 2015. http://www.ara.cat/media/Eugeni-Sallent-Cat-sobre-independencia_0_1366663377.html (Consultat el 30 de maig de 2015).

ARA (2015): "La gala del Català de l'Any lidera el dia amb la millor dada dels últims anys". 17 d'abril de 2014. http://www.ara.cat/premium/Catala-lidera-millor-dels-ultims_0_1340865999.html (Consultat el 27 de maig de 2015).

ARA (2015): "Polònia lidera el dia i Avatar segueix triomfant" 10 d'abril de 2015. http://www.ara.cat/premium/Polonia-lidera-Avatar-segueix-triomfant_0_1336666444.html (Consultat el 27 de maig de 2015).

ARA (2015): "Polònia lidera el 'prime time' tot i fer el mínim de la temporada". 1 de maig de 2015. http://www.ara.cat/premium/Polonia-lidera-prime-minim-temporada_0_1349265178.html (Consultat el 27 de maig de 2015).

ARA (2015): "Polònia derrota 'Supervivientes' i s'endú el lideratge del 'prime time'". 24 d'abril de 2014. http://www.ara.cat/premium/media/Polonia-derrota-Supervivientes-lideratge-prime_0_1345065588.html (Consultat el 27 de maig de 2015).

BROC, David (2013): "En tiempos políticos, las tertulias políticas son la estrella". PlayGround Artículos. 7 de març de 2013. http://www.playgroundmag.net/articulos/columnas/tiempos-crisis-tertulias-politicas-estrella_5_1056544337.html (Consultat l'1 de maig de 2015)

CADENA SER (2015). <http://www.cadenaser.com> (Consultat el 13 de maig de 2015).

CCMA (2015). Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. <http://www.ccma.cat> (Consultat el 12 de maig de 2015)

CONTRASTANT (2014): "Hi ha veus no independentistes a les tertúlies catalanes?". 26 de setembre de 2014. <http://contrastant.cat/2014/09/26/hi-ha-veus-no-independentistes-a-les-tertulies-catalanes/> (Consultat el 20 de maig de 2015).

EL HUFFINGTON POST (2014): "Aluvión de críticas al director del Canal 24 Horas por su entrevista a Iglesias". 6 de diciembre de 2014. http://www.huffingtonpost.es/2014/12/06/sergio-martin_n_6280070.html (Consultat el 28 de maig de 2015).

EL PAÍS (1983): "Luis del Olmo dirigirá un programa de cuatro horas en la COPE". 8 de gener de 1983 http://elpais.com/diario/1983/01/08/radiotv/410828402_850215.html (Consultat el 20 d'abril de 2015)

EL PAÍS (1985): "La fórmula de 'Les dossiers de l'écran'". 24 de diciembre de 1985. http://elpais.com/diario/1985/12/24/radiotv/504226807_850215.html (Consultat el 10 d'abril de 2015).

FERNÁNDEZ, Juan (2011): "Carlos Herrera sobre el EGM: "No me creo nada. Todo es un cuento. Que me den los oyentes que quieran" 8 d'abril de 2011. (Consultat el 6 de maig de 2015).

FÓRMULA TV (2015). <http://www.formulatv.com> (Consultat el 15,19, 20, 21, 22, 23 i 24 de maig).

GÓMEZ, Rosario (2006): "El EGM denuncia "una trama" de la Cope para "manipular" la audiencia de radio. El País. 10 de març de 2006. http://elpais.com/diario/2006/03/10/sociedad/1141945202_850215.html (Consultat el 6 de maig de 2015).

GÓMEZ, Rosario (2008): "La nueva 'Hora 25'". 7 de gener de 2008. http://elpais.com/diario/2008/01/07/radiotv/1199660401_850215.html (Consultat el 21 de maig de 2015).

KANTARMEDIA: <http://www.kantarmedia.es> (Consultat el 15 de maig de 2015)

LA HEMEROTECA DEL BUITRE: <http://lahemerotecadelbuitre.com> (Consultat el 16 d'abril de 2015)

LA VOZ LIBRE (2015): "Pablo Iglesias vuelve a ser talismán para 'La Sexta Noche', que lidera el sábado". 26 d'abril de 2015. <http://www.lavozlibre.com/noticias/ampliar/1065487/pablo-iglesias-vuelve-a-ser-talisman-para-la-sexta-noche-que-lidera-el-sabado> (Consultat el 16 de maig de 2015).

RAC1 (2015): <http://www.rac1.org> (Consultat el 19 i el 20 de maig de 2015).

ROSADO, Juan Carlos (2014): "Los periodistas de TVE piden la dimisión de Sergio Martín" El Periódico. 9 de diciembre de 2014. <http://www.elperiodico.com/es/noticias/tele/periodistas-tve-dimision-sergio-martin-3757370> (Consultat el 21 de maig de 2015).

SEBASTIÀ, Rosa (2013): "Núcleo del modernismo barcelonés, sede de artistas e intelectuales: 'Els quatre gats'". Atlas Cultural. 25 de juny de 2013. <http://atlas cultural.com/pintura/els-quatre-gats> (Consultat el 10 d'abril de 2015).

TELEVISIÓN DIGITAL (2015). Ministerio de Industria, Energía y Turismo. <http://www.televisiondigital.gob.es/Paginas/Index.aspx> (Consultat el 12 de maig de 2015).

7. Annexos

ANNEX I: Entrevista a Salvador Cardús

1. Les tertúlies s'han convertit un dels formats "estrella" de la ràdio i la televisió. De fet, la seva hora d'emissió coincideix amb les cotes més altes d'audiència, especialment, a la ràdio. Però, quina influència creus que tenen en la creació d'estats d'opinió?

Hi ha molts tipus de tertúlia. Les que estan molt esbiaixades cap a unes posicions clares -amb una majoria de participants amb una orientació semblant- poden marcar una certa línia d'opinió. Però a les que són plurals, s'hi manifesten opinions discordants i no es pot dir que tinguin una influència determinada. Potser en allò que més poden determinar les opinions és per l'exclusió de determinades posicions del marc de debat que proposen. Vull dir que és més important allò que amaguen que el que mostren. En general, però, jo crec que la gent les escolta per trobar expressades les idees que ja té, i potser per trobar la manera d'expressar-les de manera més documentada o clara.

2. Les tertúlies no són noves a les graelles espanyola i catalana. Des de la dècada dels 80, amb l'aparició de La Clave o La Trastienda, aquest format s'ha anat desenvolupant. Tot i això, no és fins els últims anys quan han agafat tanta rellevància. Per què creus que ha estat?

Se m'acudeixen raons diverses, però que no sé si són certes. Podria ser que és una manera econòmica i fàcil d'omplir una hora de ràdio. O que és com els partits i grups influents veuen satisfetes les pressions que fan a les empreses de comunicació. O, com a les pàgines d'opinió dels diaris, és la manera de simular una pluralitat que no sempre es respecta, després, a les línies informatives. O un sistema barat d'associar noms que tenen un cert prestigi públic a l'emissora. Potser també serveix per traslladar els debats públics a la ràdio i donar-li un caire participatiu. O una mica de tot...

3. Les tertúlies aglutinen un gran nombre de minuts de les graelles audiovisuals actuals. Creus que aquesta alta explotació del format pot generar desinformació?

Sí. És que fins i tot dubto que es pugui dir que formen part d'un gènere "informatiu". En algunes ocasions, és la política convertida en espectacle. A vegades, en el millor dels casos, una sessió d'esgrima dialèctica que si és intel·ligent, pot ser ben interessant. Però si l'oient no té un partit pres per un tertulià determinat, més aviat ha d'acabar confús.

4. Quin creus que són els motius pels quals tertúlies que només busquen la "generació del conflicte" tinguin una alta rellevància mediàtica en l'actualitat?

Precisament perquè es tracta d'un gènere, en general, més a prop de la confrontació -que és allò que genera audiència- que no pas del diàleg. No es pot dir que totes les tertúlies busquin el mateix, però les audiències assenyalen bé quines tenen més audiència, i són en les que hi ha garrotades.